

Тема. Наголос (2 год).

Мета. Збагачувати та активізувати словниковий запас учнів, удосконалювати вміння визначати наголошений склад у слові, формувати бажання перечитувати (пригадувати) казки та інші літературні твори.

Дидактико-методичне забезпечення. Ілюстрації до відомих казок, слова-картки, складо-звукові схеми слів.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Активізація мисленнєвої діяльності учнів.

- Пригадайте, що ви знаєте про апостроф. Як ви напишете слова: **комп'ютер, рак, прислів'я, полум'я, бар'єр, довір'я, люб'язний, солов'ї, прем'єра, любисток, буряк, горіх, Прип'ять?** Чому в одних словах треба писати апостроф, а в інших — ні? Наведіть приклади слів, у яких пишуть апостроф.

3. Повідомлення теми уроку.

4. Читання слів-карток: **о́лень, ведмі́дь, каба́н, краї́на, абéтка, верба́, село́, по́ле.**

- Прочитайте слова-картки, чітко наголошуючи склад.

5. Лексико-семантична робота.

На дошці написані слова: **жи́ла – жилá, го́ри – горí, ко́си – косí, доро́га – дорога́.**

- Прочитайте слова, чітко наголошуючи відповідний склад. (Діти читають запис з дошки. Вчитель демонструє складо-звукові схеми слів: $\boxed{-\bullet-\bullet}$, $\boxed{-\bullet-\bullet}$, $\boxed{-\bullet-\bullet-\bullet}$, $\boxed{-\bullet-\bullet-\bullet}$). Згрупуйте слова відповідно до складу звукових схем. (Усно діти перечитують слова і пояснюють їх значення).

6. Робота з підручником.

6.1. Виконання вправи 1 (усно).

6.2. Виконання вправи 2 за алгоритмом, представленим у завданні.

6.3. Пригадування учнями казок, у яких трапляються такі герої, як котик, півник.

Складання діалогів між героями казок (2–3 пари); постановка «живої» картинки за мотивами казки, яку обрали діти.

7. **Каліграфічна** хвилинка.

Написання букв та їх з'єднань з іншими: **Г, У, Ш, Гр, Ул, Ше.** Складання слів з даними сполученнями букв.

Робота над вимовою і написанням слова **герой**. Складання речення з даним словом.

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

8. Самостійне знайомство учнів з правилами на с. 30 з наступним аналізом їх змісту.

- Про що ви довідалися, прочитавши правила? Що таке наголос? Який звук чи склад називають наголошеним? Наведіть приклади слів з наголошеним першим, другим складом. (Діти наводять приклади)

9. Робота в групі. Виконання вправи 3 з наступною перевіркою.

10. Дослідження ролі наголосу в слові (вправа 5).

11. Самостійна робота (за матеріалами вправи 4).

12. Повторення про роль наголосу в слові. Виконання вправи 6.

13. Усне виконання вправи 7. (Приклади додаткових слів з подвійним наголосом (за́головок, заголо́вок, комба́йнер, комбайне́р, алфа́віт, алфа́віт).

14. Робота в групі. Виконання вправи 8.

15. Читання — аналіз змісту вправи 9.

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

16. Аналіз змісту малюнка на с. 32 до вправи 9; виписування означених слів і розстановка у них наголосу. Перевірка виконаного завдання.

17. Підсумок уроку.

- Про що йшлося на уроці: звук, букву, наголос, приголосний звук?... На який звук завжди падає наголос: голосний чи приголосний? У запропонованих мною словах поміняйте місцями наголос: **поля́** (По́ля), **палка́** (па́лка), **рукі́** (ру́ки). Чи змінилося значення кожного слова? Чому?

Робота з загадками та жартами (на час).

17.1. Відгадайте загадки. Поміркуйте, що змінює значення слова.

Слова — це старовинна будова
З гостряками мурованих веж.
Щойно зміниш ти наголос слова —
Цим одразу будову замкнеш.
Що це за слово? (За́мок, замо́к)
Дмитро Білоус

Слово це просте — не дивовина
(Зустрічаєм мало не щодня),
Організму складова частина
І періодичне видання.
В цьому слові тільки й заковики:
Другий склад наголосі — і вмент
Означать почне воно великий
Клавішний музичний інструмент.
Що це за слово? (О́рган, орга́н)
Дмитро Білоус

17.2. Виконайте завдання-жарт.

- Завтра у мене день народження. Мені пошили сукню з атласу.

- З атласу? Та ти що?

- З атласу. Він такої рідкісної білізни!

- Білізни? Так з чого ж тобі сукню пошили: з білізни чи атласу?

- Та з атласу ж!

- Не розумію — як можна пошити сукню з паперу?

Чому виникло непорозуміння? (З журналу)

Що таке атлас? А що таке атлас? То з чого була пошита сукня?

18. Виконання завдань «Перевір себе».

- Зараз, дітки ви перевірите себе, наскільки засвоїли матеріал. (Усно).

1. Доповніть речення.

В українській мові _____ голосних звуків, які на письмі позначають _____ буквами.

Букви _____ можуть позначати _____ звуки.

Буква **ї** завжди позначає _____ звуки.

Після м'яких приголосних звуків букви **я, ю, є** позначають _____ звук.

2. Назвіть дзвінкі приголосні звуки.

3. Приголосні звуки, які вимовляють тільки за участю шуму, — це:

А дзвінкі; **Б** глухі; **В** голосні.

4. У кінці слова і складу перед глухими приголосними звуками вимовляють

дзвінко звуки:

А голосні; **Б** дзвінкі приголосні; **В** глухі приголосні.

5. Апостроф вживають після твердих приголосних звуків:

А б, п, в, м, ф, р; **Б** с, к, н, г, і, ж; **В** т, х, ц, ч, ш, щ.

6. Доповніть речення.

Букви **я, ю, є, ї** після апострофа позначають по _____ звуки.

Перед апострофом букви позначають _____ приголосні звуки.

7. Знаком, який указує на те, що один зі звуків вимовляють посиленням голосом, є:

А наголос; **Б** крапка; **В** кома.

8. Наголошений склад — це такий склад, який вимовляють:

А з більшою силою голосу;

Б з меншою силою голосу;

В спокійно.

9. Наголос може змінювати значення слова?

А ні; **Б** так; **В** не завжди.

10. Вкажіть слова, в яких наголос позначено неправильно: **вирізно, понеділок, шóфер, одина́дцять, подру́га, чоті́рнадцять, дровá, діáлог.**

Тема. Як за допомогою малюнків передати інформацію?

Матеріал до уроку. Малюнкове письмо (з інтернет-ресурсу).

Мета. Розширювати уявлення учнів про письмо як засіб передачі інформації у часі, сприяти розвитку мовлення, формувати прагнення до пізнання.

Дидактико-методичне забезпечення. Медіаресурси: зразки давнього малюнкового письма.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Повідомлення теми уроку.
3. Робота над новим матеріалом. Опрацювання тексту «Малюнкове письмо» (з інтернет-ресурсу).
 - 3.1. Первинне ознайомлення зі змістом тексту «Малюнкове письмо».
 - 3.2. Лексико-семантична робота (на матеріалі вказаних учнями слів).
 - 3.3. Повторне читання тексту учнями за частинами.
 - 3.4. Аналіз змісту тексту за запитаннями, які формулюють діти.

Фізкультхвилинка

4. Робота з медіаресурсами – зразками давнього малюнкового письма. Формулювання висновку: письмо є засобом передачі інформації як у часі, так і у просторі.
5. Підсумок уроку.
 - З яким твором познайомилися на уроці?
 - Що спільного і відмінного є з тими, що читали раніше? Де в сучасному житті використовують малюнкове письмо?
6. Виконання завдань із рубрики «Перевір себе».
 - Чи випадково виникла писемність. Розкажіть про це.
 - Як називається легенда, яка розповіла про виникнення письма? Чому першу літеру назвали **А**, а останню — **Я**?
 - Яке письмо називають малюнковим, а яке — предметним?
 - Назвіть головних героїв легенди «Послання від скіфів».
 - Розкажіть, хто є засновником слов'янської азбуки.

Тема. В гості до осені.

Мета. Сприяти розвитку мовлення учнів, активізувати їх життєвий досвід, навчати бачити красу природи та виховувати бережне ставлення до неї.

Дидактико-методичне забезпечення. В. Наумчук, М. Наумчук. Зошит з розвитку зв'язного мовлення. 2 клас. Частина 1. Медіаресурси: зображення дарів осені, картин осінньої пори.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Відгадування загадок:

1) За віконцем пані стала,
Листя в золото прибрала.

Любов Яковенко

2) Ця пані заглянула в сад,
Налила соком виноград.
Солодкими, неначе мед
Стали яблука ранет.

А на грядках — запишалася

Товста капуста в хустках.

З чарівним пензлем у руках,

Усе розмалювала на своїх шляхах.

За Інною Кульською

- Про яку пані йдеться у загадках? Якими шляхами ходила пані? Як ви розумієте вислів «листя в золото прибрала»? Куди ще заглянула пані? Які зміни відбулися в тих місцях?

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота учнів у зошиті.

4.1. Читання вірша Надії Красоткіної «Осінь» з наступним аналізом його змісту.

4.2. Робота з ілюстрованим матеріалом.

Учитель демонструє дари осені або їх зображення (муляж, натуральні овочі, фрукти, предметне зображення на малюнках і т. п.).

- Чому осінь називають найщедрішою порою року?

- Робота з ілюстраціями зошита; с. 6–7. Завдання 2.

4.3. Робота з прислів'ями, приказками (завдання 3).

- Поясніть значення прислів'їв, приказок. Запишіть їх (або одне з них за вибором учнів).

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

4.4. Робота з серією малюнків «До лісу за гостинцями». (Завдання 4).

Після аналізу змісту малюнків учитель уточнює правильність міркувань учнів.

- Що допомогло вам зробити висновок про те, яка пора року зображена на малюнках? (Кольори фарб, одяг усіх членів родини, взуття, кошики з грибами, ягодами, горіхами). Як ви думаєте, чому, йдучи до лісу, треба взуватися в зручне і високе взуття, одягатися в щільно облягаючий одяг і т. п.? (Діти розповідають і пояснюють, що треба дотримуватися правил безпеки, щоб уникнути несподіванок, які можуть загрожувати здоров'ю).

4.5. Виконання завдання 5.

Діти відповідають на запитання, записують відповіді на перші три, а потім усно продовжують складати розповідь за серією малюнків і запитаннями, представленими у зошиті.

5. Підсумок уроку.

- До кого ми завітали сьогодні на уроці? Чи гостинно зустрічала нас осінь? Пофантазуйте, хто ще міг завітати з нами на гостину до осені. Як осінь поставилася до...? Що б вона їм запропонувала?

Тема. Усе про книжку.

Мета. Розширювати знання про книжку як предмет поліграфічної, мистецької культури і культури слова; уточнити знання учнів про те, як побудована книжка, формувати бережне ставлення до книжок.

Дидактико-методичне забезпечення. Дитячі, художні книжки, серед яких обов'язковою є книжка М. В. Сергієнка «Усе про книжку», медіаресурси з інформацією про книжки.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Повідомлення теми уроку.
3. Розповідь учителя «Як виникла книжка».

- Діти, ви не можете навіть уявити, скільки книжок створено людьми в різних країнах, різними мовами з часу виникнення писемності. За підрахунками вчених, кількість виданих книг складає понад 50 млн назв.

Вчені, письменники, філософи намагалися відобразити в книжках знання, досвід свого покоління, свої думки і зберегти їх для нащадків. Наприклад, дві тисячі років вивчали люди таку науку, як геометрія, по книжці стародавнього вченого Евкліда. Ми і сьогодні використовуємо досвід і знання, які залишили для нас у книгах наші пращури.

Шлях розвитку книги був довгим-довгим і складним. Який тільки матеріал не використовували люди для виготовлення книжок: глину, листя та кору дерев, шкіру тварин, бамбук, папірус, шовк. Зараз навіть важко уявити собі книгу з глини! Але такі книжки були насправді. На м'яких плитках глини видавлювали гострою паличкою значки-букви, потім плитки висушували. Ці плитки були своєрідними сторінками книги. А в Русі для виготовлення книг використовували ще й бересту — тонку і гнучку кору берези. Багато берестяних грамот збереглися до нашого часу.

Основний сучасний матеріал для книжок — папір винайшли стародавні китайці у 105 році нашої ери.

Перші книги з паперу в Європі стали виготовляти в XIII ст. Але книги і на папері довгий час писали від руки. Окремі листи скріплювали, переплітали. Обкладинки прикрашали коштовностями. Одна книга інколи виготовлялася п'ять-сім років і коштувала дуже дорого. Таку книгу можна було обміняти на табун коней, череду корів або отару овець. Але і в ті далекі часи книги цінувалися не за коштовності, а за те, що в них написано.

Тільки в 1456 році німецький майстер Йоганн Гутенберг винайшов спосіб друкувати книги. Першу книгу в Русі надрукував у 1564 році в Москві Іван Федоров з помічником Петром Мстиславцем.

(Розповідь учителя може ілюструватися медіазображеннями).

4. Робота з виставкою книжок (3–4 книжки).

- Розгляньте виставку книжок.

- Прочитайте назву кожної книжки. Їх назви відповідають темі уроку «Усе про книжку»? Чому ви зробили саме такий висновок? Хто автор першої книжки? Що зображено на обкладинці? Назва книжки відображена на малюнку? Що ви можете розповісти про наступні книжки? (Доцільно розглянути обкладинку ще однієї книжки).

5. Читання вчителем тексту «Як побудована книжка» М. Сергієнка.

- Мабуть, ти часто буваєш у бібліотеці і бачиш, як багато різних книжок розставлено на її полицях. Так і хочеться прочитати їх всі. Але це неможливо. Навіть коли не їсти, не спати, не ходити до школи, а весь час тільки читати — все одно не вистачить життя, щоб перечитати всі книги. Та й не потрібно. Для читання слід вибирати найкращі, найцікавіші, найпотрібніші. І знаєш, хто допоможе в цьому? Сама книга. А ми навчимо тебе, як знайомитися з книгою, як вона побудована, з яких елементів складається.

Перше знайомство з книгою починається з ОБКЛАДИНКИ. У дитячих книгах їх роблять барвистими, привабливими.

Перша сторінка за обкладинкою називається ТИТУЛЬНОЮ. Вона розповість тобі про те, хто написав книгу, коли і де її видано. Завжди звертай увагу на прізвища авторів. У майбутньому це допоможе тобі вибирати кращі з книг.

Кожна книга має НАЗВУ, з якої часто можна дізнатися, про що розповідається в ній.

На титульній сторінці є ще ВИХІДНІ ДАНІ. Вміщуються вони завжди внизу і розповідають, коли, яким видавництвом і де було випущено книгу. Твори для дітей випускають видавництва «Веселка» (Київ), «Видавництво Старого Лева» (Львів), «Ранок» (Харків), «Промінь» (Дніпро), «Карпати» (Ужгород), «Астон» (Тернопіль), «Маяк» (Одеса) та інші.

Дуже часто на титульній сторінці вміщують прізвище художника, який зробив для книжки малюнок. Це теж допомагає дізнатися про зміст книжки.

Якщо у книжці є кілька творів, то слід подивитися ЗМІСТ, тобто їх перелік. Ось як багато можна дізнатися про книгу ще до того, як почнеш її читати.

6. Роздуми над прослуханим.

- Про що ви прослухали оповідання? Що вам запам'яталося з прослуханого? З чого починається знайомство з книжкою? Як називається перша сторінка за обкладинкою? Покажіть титульну сторінку в книжках, що знаходяться на

виставці? Яку інформацію ми отримуємо з титульної сторінки? Як дізнатися, у книжці один чи кілька творів?

7. Узагальнення вчителя.

- Ми і надалі будемо дізнаватися, як побудована книжка. Сьогодні ви дізналися, що книжка має обкладинку (всі чотири сторінки обкладинки вчитель показує дітям у будь-якій книжці, оскільки 2–4 сторінки також несуть певну інформацію), титульну сторінку і зміст (сторінку, яка вказує на перелік творів, розміщених у книжці).

8. Самостійне знайомство з книжкою М. В. Сергієнка «Усе про книжку».

(У разі відсутності комплекту «книжок-колективок», учитель демонструє сам книжку, а учні відповідають на запитання вчителя і підтверджують правильність своїх відповідей з опорою на книжку).

- Розгляньте уважно ілюстрацію обкладинки і прочитайте назву.

- Хто автор книжки? Як називається книжка? Що зображено на малюнку обкладинки? Чи відповідає малюнок назві книжки?

- Розгляньте наступну сторінку книжки.

- Вона знайомить вас з іншою інформацією. Прочитайте написи на сторінці. Назва книжки інша? Хто автор цієї книжки? Які оповідання містить книжка? Як ви розумієте значення слова «укладач»? Яке прізвище художника? З роботами цього талановитого художника, який ілюструє дитячі книжки, ви багато разів ще будете зустрічатися. Де і коли видрукували книжку?

- Візьміть до уваги. Сторінку, яка розширює ваші уявлення про книжку і розповідає про жанр творів, розміщених у книжці, знайомить з прізвищами автора, художника або укладача творів, вказує, де і коли видрукували книжку, називають титульною.

Посторінковий перегляд книжки. Сторінка, на якій розміщений ЗМІСТ, аналізується детальніше.

- Що ви можете сказати про цю сторінку книжки? Скільки оповідань розміщено в книжці? Прочитайте їх заголовки. Як швидко можна відшукати в книжці оповідання, яке вас зацікавило?

- Чи можете ви зробити висновок, про що ця книжка, ще не розглянувши її посторінково і не читаючи оповідання? Що вам допомогло зробити такий висновок?

- Поміркуйте, яке оповідання ви хочете прочитати або прослухати. Чому саме це, а не інше?

9. Самостійне читання обраного учнями твору або його роздрук з подальшим оглядовим його аналізом.

- Яке оповідання ви прочитали? Хто його автор? Про що автор повідомив вам? Що вас найбільше зацікавило в оповіданні? Чи виникло у вас бажання читати

твори цього автора? Чому? А з якими творами автора ви вже познайомилися, де і коли?

10. Повторення правил поведження з книжками.

Розповідь учителя.

- З книжками ви знайомі давно, коли ще не вміли читати, коли розглядали малюнки, слухали цікаві казки, захоплюючі оповідання, які читали вам дорослі. Тепер ви стали школярами і зустрічаєтеся з книгою щодня. Вона стала для вас вірним і надійним другом. Тому і ставитись до книг треба, як до друзів. Їх треба берегти, бо в кожному з них вкладено велику працю багатьох людей різних професій.

- Подивіться на підручники свої та своїх товаришів. У багатьох вони чисті, охайні. По таких підручниках у наступному році можуть вчитися ваші молодші друзі. Значить, видавництва можуть випускати менше підручників, а замість них друкувати більше інших книг — казок, оповідань, віршів.

- Як же слід поводитися з книжками?

- Для цього слід запам'ятати кілька нескладних правил, виконуючи які, ви продовжите життя книги, а значить, її зможуть прочитати ще багато твоїх однолітків.

Читання (повторення) правил поведження з книжками.

- ❖ Перш ніж взяти книжку, помий руки.
- ❖ Не читай під час їди.
- ❖ Не клади в книгу ручок, олівців та інших товстих предметів.
- ❖ Не перегинай книжку, не виривай сторінок та ілюстрацій, не малюй та не роби на книзі ніяких поміток.
- ❖ Якщо ти не закінчив читати, не загинай листи книги, а поклади закладку.

11. Рекомендації до позаурочної діяльності з книжками.

- Знайдіть цю книжку в класній бібліотеці чи на книжковій виставці. Розгляньте її ще раз. Серед книжок виберіть одну з них для себе. Обміняйтеся думками, чим привабила кожного з вас саме «твоя» книжка.

Тема. Перевір себе.

Мета. Удосконалити та узагальнити знання учнів про звуко-буквений склад слова, формувати прагнення до самовиховання, забезпечувати розвиток психічних процесів: уяви, пам'яті, мислення.

Дидактико-методичне забезпечення. В. Наумчук, М. Наумчук. Зошит з української мови та читання. 2 клас. Частина 1.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Повідомлення теми уроку.

3. Робота над текстом В. Осєєвої «Своїми руками» (завдання 1, с. 10).

3.1. Самостійне читання тексту учнями мовчки.

3.2. Перевірка сприйняття змісту.

Відповіді на запитання, вміщені у кінці тексту.

Бесіда за запитаннями.

- Як ви вважаєте, чи здійсняться мрії хлопчиків? Чому ви так вважаєте? Що треба робити кожному з нас, щоб здійснилися мрії? А про що мрієте ви? Як ви думаєте, робота над собою, бажання пізнавати, прагнення ставати кращим/кращою серед інших... допоможе досягти того, про що мріє людина?

4. Робота з матеріалами зошита.

4.1. Виконання вправ 2–8 (с. 10–12).

5. Підсумки уроку.

- Яке із завдань виконувати було найлегше? Виконання якого завдання викликало труднощі? Чому? Які букви можуть позначати два звуки? Назвіть дзвінки приголосні звуки в кінці слів: **багаж, голуб, друг, народ, герб.**

- Наведіть приклади слів із дзвінками приголосними в кінці складу. (Берізка, книжка, грибки, голубка, загадка, нігті...) Наведіть приклади слів, які пишуться з апострофом (М'ясо, здоров'я, солов'ї, прислів'я, п'є, бур'ян, в'ється, торф'яники, сузір'я...)

Тема. Перевіряємо свої досягнення.

Мета. З'ясувати ефективність засвоєння вивченого матеріалу, формувати уважність і зосередженість при виконанні завдань, виховувати любов до природи.

Дидактико-методичне забезпечення. Матеріали зошита з української мови та читання.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Повідомлення теми уроку.
3. Виконання тестових завдань 1–8 (с. 12–14).

На розгляд учителя: завдання до тестів може читати як учень, так і вчитель. (Наприклад, приголосні звуки позначають... Учні вказують правильну відповідь: «Буква *ї* завжди позначає...» і т. д.)

4. Диктант «Осінь».
- 4.1. Ознайомлення учнів з текстом диктанту.
- 4.2. Повторення правил культури записів.
- 4.3. Запис учнями диктанту «Осінь».

Багата осінь на фарби і пахощі. Синюваті ялинки пахнуть хвоєю. Червоні шапки горобини солодким запахом манять пташок. Золотисте листя берізки кружляє між гілками і лягає м'яким шаром на землю. У лісі пахне грибами, ягідками, горішками. (36 сл.)

- 4.4. Повторне прочитування тексту диктанту.
- 4.5. Самоперевірка записаного диктанту.

5. Підсумок уроку.

Відповіді на запитання учнів.

КОРИСТУВАННЯ ПРАВИЛАМИ ПЕРЕНОСУ СЛІВ

Тема. Перенос слів з рядка в рядок складами.

Мета. Активізувати мисленнєву діяльність учнів, збагачувати їх словниковий запас, навчати помічати красу довкілля і пишатися нею.

Дидактико-методичне забезпечення. Малюнки з предметним зображенням дерев, овочів, фруктів.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Активізація мисленнєвої діяльності.

2.1. Бесіда.

- Як визначити кількість складів у слові? Які звуки, голосні чи приголосні, є головними для визначення кількості складів у слові?

- Як визначити наголошений склад у слові? Як називають склад (звук) у слові, на який падає наголос?

2.2. Визначення кількості складів у слові (усно).

- Визначте, скільки складів є у слові **осінь, зима, весна, літо, клен, дуб, куш, дерево, калина, горобина.**

- Вимовте почергово ці слова з чітко вираженим наголошеним складом.

2.3. Розгляд предметних зображень дерев, овочів, фруктів.

- Назвіть предмети, зображені на малюнках. Визначте кількість складів та наголошений склад у кожному слові.

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота з підручником.

4.1. Робота в групі. Виконання вправ 1 (с. 40), 4 (с. 41) з наступною їх перевіркою.

Фізкультхвилинка

4.2. Самостійне виконання вправи 2.

4.3. Колективна робота над змістом вправи 3.

4.4. Робота над вправами 5, 6 (с. 41).

5. Гра «Знайди пару».

- Поедняйте звуко-складову схему зі словом, якому вона відповідає. Яке з цих слів має два варіанти переносу?

— ● — = ●	краса
— = ● — ●	земля
— — ● — ●	квіти

- Поміркуйте, що може об'єднувати ці слова. Спробуйте скласти речення (Квіти – краса землі.) Чи є у вас улюблені квіти? З яких квітів вам би хотілося скласти букет своїй мамі? Чи варто зривати квіти на клумбах? Чому?

6. Підсумок уроку.

- Про які мовні явища йшлося сьогодні на уроці? За якою ознакою можна визначити кількість складів у слові? Визначте кількість складів у словах **урок, діти, учні, школярі**. Поясніть, як ви перенесете з рядка в рядок ці слова. Наведіть приклади одно-, дво-, трискладових слів. Назвіть усі можливі варіанти їх переносу.

ЧИТАННЯ

Тема. Осінь-чарівниця вже прийшла до нас.

Матеріал до уроку. Р. Завадович «Ішла собі осінь тиха», К. Перелісна «Золота осінь».

Мета. Навчати дітей порівнювати й узагальнювати описані явища, вдосконалювати навички виразного читання, формувати почуття прекрасного і вміння бачити красу природи.

Дидактико-методичне забезпечення. Картки зі словами із віршів, медіаресурси із зображенням картин осені.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Повідомлення теми уроку.

3. Підготовча робота до сприйняття змісту віршів Р. Завадовича «Ішла собі осінь тиха», К. Перелісної «Золота осінь».

3.1. Робота з медіаресурсами.

- Розгляньте зображення осінньої пори.

- Яке різнобарв'я кольорів! Які чудові краєвиди! Яка щедра й багата осінь!..

Всім цим ми захоплюємося, пишаємося і маємо оберігати.

- Назвіть осінні місяці. А чи знаєте ви, що осінь має три ознаки: рання, золота, пізня? Яку ознаку ви дасте місяцю «вересень»? Коли осінь можна назвати золотою? Що характерно для пізньої осені? В якому місяці проявляються названі вами ознаки? Які кольори переважають ранньої осені? Які фарби ви використаєте, щоб показати красу золотої осені? А пізню осінь якою ви уявляєте у фарбах?

3.2. Лексико-семантична робота.

- Поясніть значення слів **погляді, мряка, заслін, буро-золотавий** (колір), **метушня**.

3.3. Лексико-орфоепічна робота.

- Правильно прочитайте слова відповідно до вказаного наголошеного складу.

Хлоп'яток, старшєнький, погляді, напівглі, прохолода.

4. Робота над текстом вірша Р. Завадовича «Ішла собі осінь тиха».

4.1. Читання учителем вголос вірша.

4.2. Читання вірша учнями та відповіді на запитання, вміщені в кінці твору.

4.3. Виконання різнорівневих завдань з наступною їх перевіркою.

4.4. Робота з книжковою ілюстрацією.

- Розгляньте малюнки до вірша. Чи вдалося художникові передати зміст вірша? Якими словами вірша можна озвучити малюнок на с. 52? Прочитайте ті

рядки вірша, які розкривають зміст малюнка на с. 53. Що спільного у змісті вірша та малюнків?

5. Робота над віршем К. Перелісної «Золота осінь».

5.1. Читання вірша учнями мовчки, вголос.

5.2. Робота з методичним апаратом до вірша.

Відповіді на запитання.

Робота з малюнком до вірша.

Виконання різнорівневих завдань з наступною їх перевіркою.

5.3. Узагальнююча робота над змістом вірша.

- Які емоції виникли у вас від змісту прочитаного вірша? Які рядки вам би хотілося прочитати ще раз? Прочитайте їх.

6. Порівняльна характеристика картин осені у віршах.

- Яку осінь змалював Р. Завадович, а яку — К. Перелісна? У кого з авторів осінь постає яскравішою, чому?

- Як про золоту осінь розповіли кожен з авторів? Як би ви доповнили їхню розповідь? Який з віршів вам би хотілося вивчити напам'ять? Чому?

7. Підсумок уроку.

- Складіть із розсипанки рядки віршів, що вивчалися на уроці. Кому з авторів вони належать? (Учитель на дошці прикріплює слова-картки:

Осінь, тихо-ніжно, золотая, ходить.

Осінь, матінка, полями, троє, з собою, іде, веде, хлоп'яток.)

- Прочитайте вислів: «**Осінь на строкатому коні їздить**». Поміркуйте, як можна проілюструвати його зміст. Який з віршів можна доповнити цим висловлюванням, чому?

- Якою побачили осінь обидва автори? Що об'єднує заголовок вірша Р. Завадовича та останні два рядки вірша К. Перелісної?

Тема. Перенос слів зі збігом приголосних звуків.

Мета. Звернути увагу учнів на можливі варіанти переносу слів зі збігом приголосних, формувати уважність та естетичні почуття, розвивати мовлення.

Дидактико-методичне забезпечення. Медіаресурси із зображенням квітів, запис прислів'я: «Листопад — вересню онук, жовтню — син, а зимі — рідний брат», картки з написами «так», «ні».

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Актуалізація мисленнєвої діяльності учнів.

2.1. Повторення вивченого з використанням гри «Так — ні».

Дітям роздають картки з написами «так», «ні». Правильну відповідь позначають карткою «так», неправильну — «ні».

- Поміркуйте, дайте відповідь на запитання, піднімаючи відповідну картку «так» чи «ні».

❖ Кількість складів у слові залежить від кількості голосних? (Так).

❖ У слові стільки складів, скільки голосних? (Так).

❖ Склад, на який падає наголос, називають ненаголошеним? (Ні).

❖ Слово переносять з рядка в рядок за складами? (Так).

❖ Однобуквений склад містить приголосний? (Ні).

❖ Склад, який складається лише з голосного, можна переносити з рядка в рядок? (Ні).

❖ Слово **учні** має один варіант переносу? (Так).

❖ У слові **осінь** 5 букв 4 звуки? (Так).

❖ Слово **урок** має два варіанти переносу? (Ні).

2.2. Поділ слова на склади.

- Поділіть на склади слова і вкажіть наголошений склад: **сёрпень, вёресень, жóвтень, листопа́д, гру́день, дощ, сніг, хлі́бчик.**

3. Повідомлення теми уроку.

4. Спостереження за різними варіантами переносу слів зі збігом приголосних.

На дошці записані варіанти переносу слів:

земля́ → **зем** – **ля**, **зе** – **мля**;

зірка → **зір** – **ка**, **зі** – **рка**;

місткі́ → **мі** – **стки**, **міс** – **тки**, **міст** – **ки**;

портфє́ль → **по** – **ртфель**, **пор** – **тфель**, **порт** – **фель**.

- Прочитайте слова та можливі варіанти їх переносу з рядка в рядок. Що ви помітили? Чи можна переносити з рядка в рядок збіг букв, що позначають приголосні звуки? Який висновок можна зробити?

- **Запам'ятайте! При переносі слів з рядка в рядок не можна розривати злиття приголосного звука з голосним.**

5. Робота з підручником.

5.1. Читання змісту правила (с. 42).

Наведення прикладів слів зі збігом приголосних звуків учнями.

Фі з к у л ь т х в и л и н к а

6. Читання загадки.

У садках, гаях блукає,
жовті шати одягає,
золотисту стелить постіль,
жде сестрицю білу в гості.

(Осінь)

- Прочитайте і відгадайте загадку. Назвіть слова зі збігом приголосних звуків. Як можна переносити ці слова з рядка в рядок?

7. **Каліграфічна** хвилинка: **І, Я, С, Х, Ін, Яр, Се, Хл.**

7.1. Виконання вправ 1–4.

При виконанні вправи 3 можна запропонувати учням читання слів з дошки **жовтень, візьме, пензель, барвисті, фарби, гарно, листопад, холодний, вітрів, листя**, усно розглянути всі можливі випадки переносу цих слів. Пригадати з учнями, в якому вірші траплялися їм ці слова. Інший варіант: записати 4 і 5 стовпчики «Осіньої казочки» М. Стратієнко на дошці (плакаті) і запропонувати виписати слова, які можна перенести по-різному.

...Жовтень візьме пензель
І барвисті фарби,
Всі дерева в лісі
Розмалює гарно.
Листопад холодний
Всіх вітрів скликає
І чудове листя
З дерева зриває...

Марія Стратієнко

8. Продовження роботи з підручником.

9. Гра «Сплети віночок».

- Зараз ми всі разом сплетемо віночок. Які квіти із зображених на малюнках ви вплетете у віночок? (**Ірис, чорнобривці, барвінок, флокси, любисток,**

ромашка, мальви, маки, безсмертник, незабудка, хміль, волошки, калина, деревй...).

- Які з квітів ростуть на клумбах? На які з квітів натрапимо в полі? Які з квітів не влітають в український віночок? Чи може віночок бути оберегом? Чим приваблює вас український віночок?

- Слова-назви квітів зі збігом приголосних звуків поділіть для переносу.

10. Підсумок уроку.

- Прочитайте прислів'я: «**Листопад – вересню онук, жовтню – син, а зимі – рідний брат». Розкажіть, як ви розумієте його зміст. Назвіть слова зі збігом приголосних звуків. Поясніть, як ви перенесете ці слова з рядка в рядок. (Листопад → **ли** – **стопад**, лис – **топад**, листо – **пад**; вересню → **ве** – **ресню**, верес – **сню**, верес – **ню**; жовтню → **жо** – **втню**, жов – **тню**, жовт – **ню**; рідний → **рі** – **дний**, рід – **ний**).**

- Знайдіть помилку в переносі слів: вересню → **вер** – **есню**; жовтню → **жовтн** – **ю**; рідний → **рідн** – **ий**; листопад → **лист** – **опад**.

- Поясніть, чому не можна так переносити слова з рядка в рядок.

Тема. Кольори осені.

Матеріал до уроку. М. Стратієнко «Осілля казочка». В. Сухомлинський «Чому опадає листя дерев»?

Мета. Розвивати зв'язне мовлення учнів, навчати помічати зміни, що відбуваються в природі восени, виховувати інтерес до краси й неповторності природи.

Дидактико-методичне забезпечення. Медіаресурси до теми, «низка слів наперед» (запис на картках або дошці).

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Повідомлення теми уроку.
3. Робота з «низкою слів наперед».

- Прочитайте низку слів.

Мама-Осінь, трьох синоків має, в школу поведе, візьме пензель, розмалює гарно, чудове листя, з дерева зриває...

- Поміркуйте, які ці слова можуть стосуватися теми уроку. Висловіть свої припущення, про що може йтися в творі, з яким ми познайомимося. Пофантазуйте, чи можуть бути елементи казковості у творі.

4. Ознайомлення з твором М. Стратієнко «Осілля казочка».

4.1. Читання вчителем вголос вірша.

Осілля казочка

Є на світі мама —
Осінь золота.
Трьох синоків має
Славна мама та.
Наш Івась маленький
Знає всіх підряд:
Вересень і Жовтень
Та ще й Листопад.
Вересень, мов мама,
Всіх дітей збере,
Вдягне їх і взує,
В школу поведе.

Жовтень візьме пензель
І барвисті фарби,
Всі дерева в лісі
Розмалює гарно.
Листопад холодний
Всіх вітрів скликає
І чудове листя
З дерева зриває.
Падають листочки,
Падають всі в ряд.
Осінь вже надворі...
Місяць листопад.

Марія Стратієнко

4.2. Аналіз змісту вірша.

- Які елементи казковості ви «побачили» у змісті вірша?
- Який образ осені представила тобі авторка?
- Про яких синів йдеться у вірші? Чим заклопотаний кожний із них?
- Який настрій викликав у тебе зміст вірша? Чому?
- Поміркуйте, яку картину можна написати до вірша. Розкажіть про це.

(При використанні медіаресурсів виконання різнорівневих завдань можна випустити).

5. Робота над текстом В. Сухомлинського «Чому опадає листя з дерев?»

5.1. Робота над заголовком твору.

- Хто з вас, діти, може дати відповідь на питання, яке поставлене автором у заголовку? Звідки вам відома така інформація? Чи можете за заголовком припустити, про що буде розповідатися у творі?

5.2. Читання учнями твору В. Сухомлинського «Чому опадає листя з дерев?»

5.3. Перевірка сприйняття змісту твору.

- Чи підтвердилися ваші припущення про зміст твору? Чи помітили ви елементи казковості у творі? Які саме? Що привабило вас у поведінці хлопчика? Про що би вам захотілося запитати дідуся?

5.4. Робота з методичним апаратом підручника: відповіді на запитання, вміщені в кінці твору, аналіз малюнка до твору; виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

6. Узагальнююча робота над змістом твору.

- Коли відбулася подія, описана у творі? Що вас зацікавило у змісті твору? Чи отримали ви відповідь на запитання заголовка? Що нового ви дізналися з прочитаного?

7. Підсумок уроку.

- З творами яких авторів відбулася наша зустріч на уроці? Що, на вашу думку, об'єднує твори «Осінь казочка» М. Стратієнко і «Чому опадає листя з дерев?» В. Сухомлинського? Чи бачили автори красу осінньої природи, коли писали свої твори? А вам подобається осінь пора? Чим?

Тема. Перенос слів з буквами **й** та **ь**.

Мета. Розвивати в учнів психічні процеси: пам'ять, уяву, мислення, мовлення, допомагати робити висновки та узагальнення, формувати мовне чуття та любов до рідної мови.

Дидактико-методичне забезпечення. «Живі» літери, які тримаються за руки; опорна схема «Можна переносити».

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Актуалізація мисленнєвої діяльності.

- Подивіться на опорну схему «Можна переносити».

- Пригадайте, що ви знаєте про перенос слів з рядка в рядок.

Уля – на; ка – ли – на; кон – валія — ко – нва – лія — конва – лія.

- Знайдіть помилку при переносі слів:

о – пеньки, кра – ї, ячм – їнь, урив – ок.

- Зробіть висновки, продовживши думку:

1. Склад, що складається з однієї букви, переносити чи залишати...

2. Розривати злиття приголосного і голосного звуків...

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота з «живими» літерами.

- Подивіться на літери, які тримаються за руки:

А-Й, І-Й, Е-Й, Л-Ь, Н-Ь (Пишемо літери і домальовуємо їм руки).

- Поміркуйте, що вони хочуть вам підказати. (Діти висловлюють свої думки).

А чи правильними є ваші відповіді, переконайтеся, прочитавши правило на с. 43.

5. Каліграфічна хвилинка: **К, Ф, Ч, Кл, Фр, Че.**

6. Робота з підручником.

6.1. Виконання вправ 1–3.

6.2. Узагальнення вчителя.

- Зверніть увагу, дітки, на всі слова, що траплялися при виконанні вправ: імена дітей, назви предметів, їх ознаки. Усі вони звучать пестливо, ніжно. Таке звучання притаманне українській мові, що робить її милозвучною. Утворіть пестливе звучання слів: **казка, вірш, оповідання, хлопець, дівчина, тато, дід, мама.**

7. Робота з розвитку зв'язного мовлення (за матеріалами вправи 4).

8. Усне виконання вправ 5, 6.

9. Самостійна робота (вправа 7).

10. Робота в групах (вправа 8).

11. Підсумок уроку.

- З яким новим правилом переносу слів ви ознайомилися? Правильно поділіть слова **пальчик, яблулька, найми, лійка** для переносу. Наведіть приклади слів, що містять букви **й, ь** у середині слова, і поділіть їх для переносу з рядка в рядок. Зробіть висновок про правило переносу слів з буквами **й, ь**.

Тема. Таємниці природи.

Матеріал до уроку. А. Кислій «Про що розповів вітер».

Мета. Розвивати творчу уяву дітей, удосконалювати навички свідомого читання, виховувати почуття любові до природи.

Дидактико-методичне забезпечення. Медіаресурси.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Відгадування загадок.

У садочок залетів,
Яблука там обтрусив,
Позривав листки з тополі
І майнув у чисте поле. (Вітер)

Він без крил усюди літає,
Сильним і слабким буває,
Гне дерева, свище, плаче,
Та ніхто його не бачить. (Вітер)

- Про яке явище природи ці загадки? Які ще явища природи ви знаєте? А що таке вітер? (Рух повітря у природі). Яким може бути вітер? Чи буває він ніжним? Коли? Чи може бути він сухим, за якої умови? Коли вітер буває приємним? А свіжим? Чи буває він грізним? Поміркуйте, про який вітер кажуть «буревій», «суховій», «прохолодний»?

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота над текстом А. Кислія «Про що розповів вітер».

4.1. - Пофантазуйте, чи може бути вітер казковим героєм. Яким ви його уявляєте? Казковий вітер може бути турботливим? А допитливим? Він може «ходити», «літати», «розмовляти»? А як ви вважаєте, шум листочків – це «розмова» вітру з деревами? У Тараса Шевченка є рядки: «...вітер з гаєм розмовляє...» Як ви їх розумієте?

4.2. Ознайомлення зі змістом твору. (Учитель читає твір, поставивши перед учнями завдання: «Чи видалася вам поведінка Андрійка таємничою? Чим?» Відповідь на запитання діти дадуть після прослуховування змісту твору).

Про що розповів вітер

(казка)

Осінній вечір тихо підійшов до вікна і в усіх кімнатах засвітив світло. На вулицях теж спалахнули ліхтарі. Пожовкле листя на деревах від того світла ще дужче заяскравіло.

Андрійко зупинився і прислухався. В саду шумів вітер.

«Це знову вітер турбується про птахів», — подумав хлопчик, заходячи до хати.

За столом батько лагодив старий приймач.

— Нагулявся? Сідай, спочинь трохи, — сказав батько. — Я зараз закінчу роботу.

Хлопчик вмовився на канапі, розгорнув книжку і почав роздивлятися малюнки. Але раптом сторінки перестали шелестіти, і батько побачив, як Андрійко підійшов до вікна й став до чогось прислухатися.

— Сину, що там за вікном?

— Тс-с-с-с! Не заважай, — таємничо прошепотів хлопчик.

— «Не заважай»? А хіба ти щось робиш?

— А ти нікому не скажеш?

— Нікому.

— Я тут, — зам'явся Андрійко, — я слухаю, про що говорить вітер.

— А де ж він? — і собі таємниче спитав батько, встаючи з-за столу.

— Он там, за вікном. Це він до нас прилетів.

Батько підійшов до Андрійка і побачив, що біля вікна гойдаються віти клена.

— Я його слухаю, тату. — Андрійко притулився вухом до холодного скла.

Батько й собі нахиляється до шибки.

— Чуєш, тату?

— Гм-м... Нічого не чую!

— Ти просто налякав його, і він тепер притих.

— А ми почекаємо. Може, він знову заговорить.

Вони тихо стояли біля вікна. Через якусь мить знову зашумів клен листям жовтим.

— Тепер чую. Вітер, здається, й справді про щось розповідає, тільки-от не можу зрозуміти, про що.

— От бачиш! Я ж казав! — радісно заплескав Андрійко в долоні. — Ходімо сюди, я тобі про все розповім.

І він потягнув батька за руку на канапу.

— Розумієш, тату, як тільки настає осінь і починає листя жовтіти, всі птахи відлітають у теплі краї. Ті краї лежать за горами і лісами, за ріками й морями. Там ніколи не буває зими. Отуди кожної осені відлітають дикі гуси і лебеді, ластівки і лелеки, і ще багато-багато всяких птахів. Тяжко їм покидати рідні місця, довго вони кружляють над своїми гніздами. Потім злітають високо в небо, повільно махають крилами, і від того здіймається вітер. Він літає над деревами, попід дахами, заглядає у пташині гнізда. Дивиться, чи не залишилась якась пташечка, чи

не забула вона, що вже час летіти в теплі краї. Бо скоро настане зима, і тоді замерзнути можна.

Андрійко замовк, а потім раптом стрепенувся:

— Тату, а наші ластівки полетіли?

Він зривається з канапи і біжить до балкона, на якому видніється ластівчине гніздо. Батько поспішає за сином.

— Полетіли, — радісно шепоче Андрійко. — Чого ж це знову вітер прилітав до нас?

— То він, Андрійку, мабуть, для певності перевіряв, чи не забув про когось часом, — посміхається батько до сина.

А за вікном кленові листки про щось шепочуть, шелестять. Мабуть, про Андрійка і доброго вітра.

Анатолій Кислій

4.3. Аналіз змісту твору за запитаннями, вміщеними в кінці тексту.

- Чи сподобалася вам казка? Чим?

- Чи зростав Андрійко допитливим хлопчиком?

- Чому ви так вважаєте?

- Чи можна тата й сина назвати друзями? Що вас переконало в цьому?

4.4. Виконання різнорівневих завдань з наступною їх перевіркою.

- Прочитайте перший абзац казки. Які почуття викликав у вас його зміст? Який зі смайликів відображає ваші емоції?

- Пригадайте, якою «таємницею» поділився Андрійко з татом. За ланцюжком слів розкажіть частину казки: я слухаю — говорить вітер — гойдаються віти — ти налякав — ми почекаємо — клен зашумів — я розповім.

- Поміркуйте, чому автор назвав вітра «добрим». А як вважаєте ви? Обґрунтуйте свою думку. Що вас найбільше вразило в казці? Поділіться своїми думками з однокласниками.

5. Розвиток творчої уяви учнів.

- Уявіть собі, що вітер з казки завітав до нашого шкільного подвір'я... Як ви думаєте, про що він захоче вам розповісти? Про що запитаєте його ви? Які почуття та емоції виникнуть у вас від змісту вашої розмови? Чому?

6. Підсумок уроку.

- Яку частину тексту вам би хотілося перечитати? Хто з вас, дітки, прочитає діалог між батьком і сином? Розкажіть, якою інформацією поділився Андрійко з татом? Чи була щирою розповідь Андрійка? Чому ви так вважаєте? Як ви вважаєте, якою є основна думка твору?

Тема. Перенос слів з буквосполученнями *дж, дз, йо, ьо*.

Мета. Поглиблювати знання учнів про можливості переносу слів з вказаними буквосполученнями, розвивати мовлення дітей, пробуджувати інтерес до усної народної творчості та шанобливе ставлення до рідного слова.

Дидактико-методичне забезпечення. Ілюстративний матеріал підручника, опорна схема «Перенос слів».

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Актуалізація знань учнів про перенос слів.

2.1. - Розгляньте схему-таблицю «Перенос слів». Які правила переносу слів вона вам нагадала?

Перенос слів:			
1. За складами	2. Зі збігом приголосних звуків можна переносити по-різному	3. Й, ь не відриваємо від попередньої букви	4. ?

- Як ви думаєте, чи всі правила переносу слів з рядка в рядок ми вивчили? Що допомогло вам зробити такий висновок?

3. Мотивація навчальної діяльності учнів. Виконання вправи 2 (с. 47) усно.

4. Робота з ілюстрованим матеріалом підручника та змістом правила (с. 46).

5. Каліграфічна хвилинка: Д, Й, Дж, Дз, Йо.

6. Осмислення знань учнями.

6.1. Робота з підручником.

Виконання вправи 3 (с. 47).

6.2. Робота в групах.

Виконання вправи 4 з наступною перевіркою. (Джемпер — 7 б.; 6 зв.; дзвінок — 7 б.; 6 зв.; дзига — 5 б.; 4 зв.).

Фізкультхвилинка

6.3. Колективне виконання вправ 5–7 (с. 48) за вказаними завданнями.

7. Робота з розвитку мовлення учнів.

7.1. Робота над приказками (вправа 10, с. 49).

7.2. Тлумачення значення змісту прислів'їв (вправа 8, с. 49).

7.3. Значення народних прикмет (вправа 9, с. 49).

8. Підсумок уроку.

- Про які буквосполучення сьогодні йшла мова на уроці? Як ми позначимо м'якість приголосного звука перед **о**? Наведіть приклади слів з буквосполученнями **ьо, йо, дж, дз**. Як ми заповнимо четверту позицію схеми-таблиці «Перенос слів»? (Буквосполучення **дж, дз, йо, ьо** при переносі не розриваємо). Узагальніть свої знання про правила переносу слів, користуючись схемою-таблицею.

Перенос слів:			
1. За складами (шко – ла)	2. Зі збігом приголосних звуків можна переносити по-різному (пар – та, па – рта)	3. Й, ь не відриваємо від попередньої букви (лій – ка, пель – ки)	4. Дж, дз, йо, ьо не розриваємо (са – джа – ри, ку – ку – ру – дза, зна – йо – мий, ба – дьо – рий)

9. Перевірка ефективності засвоєння знань учнями з теми «Користування правилами переносу слів».

Перевірте себе

1. Продовжте речення.

У слові стільки складів, скільки _____.

Слова переносять з рядка в рядок _____.

2. Одну букву залишати в рядку чи переносити в наступний рядок:

А можна;

Б не можна.

3. Слова зі збігом приголосних звуків у середині слова можна переносити по-різному:

А так;

Б ні.

4. Букви **й, ь** при переносі слів:

А не відривають від попередньої приголосної;

Б переносять у наступний рядок.

5. При переносі слів буквосполучення **дж, дз, йо, ьо**:

А розривати можна;

Б не розривають.

6. М'якість приголосного звука перед **о** позначають:

А знаком м'якшення;

Б апострофом.

7. При переносі слів апостроф від попередньої букви:

А відокремлюють;

Б не відокремлюють.

ЧИТАННЯ

Тема. Як тварини готуються до зими.

Матеріал до уроку. «Осінь на порозі» (за М. Сладковим).

Мета. Поглиблювати знання учнів про прикмети осені, розвивати діалогічне мовлення, пробуджувати почуття любові та турботи до природи.

Дидактико-методичне забезпечення. Медіаресурси із зображенням лісових мешканців, слова-картки.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Робота з медіаресурсами (або предметними зображеннями лісових мешканців).

- Розгляньте зображення лісових мешканців. Що ви про них знаєте? Чому їх називають лісовими мешканцями? Яких ще лісових мешканців можете назвати? Поміркуйте, чим відрізняються свійські птахи, тварини від лісових мешканців.

3. Робота над текстом М. Сладкова «Осінь на порозі».

3.1. Читання казки вчителем з мотивацією навчальної діяльності учнів.

- Послухайте казку М. Сладкова «Осінь на порозі». Ви розкажете, про які ознаки осені в ній йдеться (учні слухають казку і відповідають на запитання).

- Перевірте правильність відповіді за словами-картками: **холод, опадає листя, заморозки, дощі, день коротшає, сонце ховається, шубки одягають, теплі краї, відлітають, міцно засипають...**

- Чи сподобалася вам казка? Хто герої казки? Хто з них запам'ятався вам найбільше?

3.2. Повторне читання казки учнями.

Оглядове читання.

- Перегляньте казку. Підготуйтеся читати казку в особах.

Фізкультхвилинка

Читання казки в особах за схемою учні (слова Ворона; голоси лісових мешканців; білки й зайці; їжаки й кажани; перелітні птахи; зимуючі птахи; птахи; звірі; дрозди).

Вчитель (слова автора).

Відповіді на запитання, вміщені в кінці твору.

4. Виконання різнорівневих завдань з наступною їх перевіркою.

5. Узагальнююча робота над змістом казки.

- Чому Воронові не вдалося залякати лісових мешканців? Як звірі готуються зустріти холодну осінь? Як птахи захистять себе восени? Чи людина допомагає звірям, птахам переносити холод, голод? Як саме? Як ви вважаєте, казка «Осінь на порозі» М. Сладкова — гумористична чи чарівна? Чому ви так думаєте?

6. Підсумок уроку.

Учитель ще раз звертає увагу учнів на зображення лісових мешканців, серед яких вилучений один із героїв казки.

- Розгляньте зображення лісових мешканців ще раз. Кого з героїв казки не вистачає серед них? Які події зображені в казці? Чи перемагає хтось у казці? Чому? Що ви можете розповісти про інших лісових мешканців?

Тема. Перенос слів з апострофом.

Мета. Активізувати знання учнів про вживання апострофа, розвивати вміння робити висновки та узагальнення, збагачувати активний словник учнів, формувати їх мовне чуття.

Дидактико-методичне забезпечення. Книжкова ілюстрація, опорна схема «Перенос слів».

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Активізація знань учнів про вживання апострофа.
Робота з книжковою ілюстрацією (вправа 1, с. 50).
3. Повідомлення теми уроку.
4. Робота з підручником.
 - 4.1. Опрацювання правила переносу слів з апострофом.
 - 4.2. **Каліграфічна** хвилинка: **Ч, Х, Г, Чи, Хл, Гр.**
 - 4.3. Виконання вправ 2, 3 (с. 50).

Фізкультхвилинка

5. Робота в групах.
Виконання вправ 4, 5 (с. 51) з наступною їх перевіркою.
6. Робота над загадками.
Виконання вправи 6 (Відгадки: м'яч, пір'їна. Пі – р'їна, пір'ї – на, пір' – їна).
7. Робота з опорною схемою «Перенос слів».

Перенос слів:				
1. За складами	2. Зі збігом приголосних звуків можна переносити по-різному	3. Й, ь не відриваємо від попередньої букви	4. Дж, дз, йо, ьо не розриваємо	5. Апостроф не відокремлюють від попередньої букви

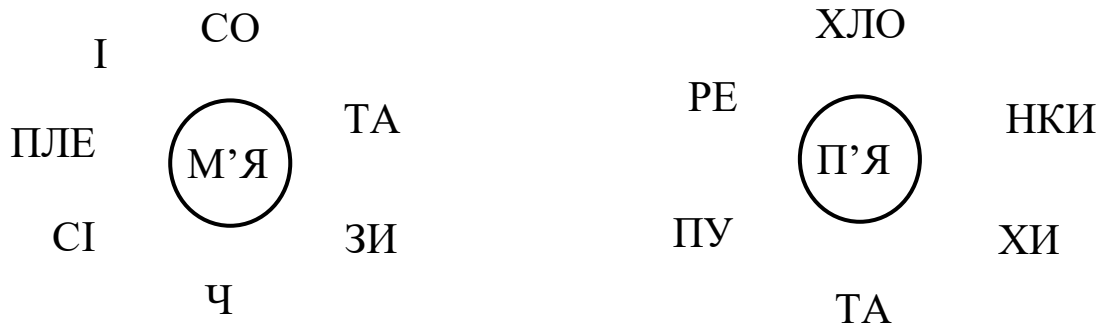
(Заповнюється наперед або після відповідей учнів).

- Розгляньте схему «Перенос слів». Пригадайте всі правила переносу слів, які ми вивчали. Наведіть до кожного правила приклади.

8. Підсумок уроку.

8.1. Гра «Утворіть слова».

- З поданих складів утворіть слова. Назвіть усі трискладові слова.

8.2. Узагальнення та висновки на практичних діях.

- Поділіть для переносу слова **сади, осінь, земля, лінійка, пальчик, бадьорий, майорить, саджанці, задзеленчав, ім'я, прем'єра.**

Тема. Примхи осінньої погоди.

Матеріал до уроку. «В осінній час сім погод у нас» (за І. Сенченком), Н. Малетич «Парасолька».

Мета. Збагачувати словниковий запас учнів, активізувати знання про ознаки осені, виховувати самодисциплінованість і відповідальність.

Дидактико-методичне забезпечення. Медіаресурси із зображенням осінньої погоди; предметне зображення одягу, взуття.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

2.1. Робота з наочністю.

- Розгляньте зображення одягу, взуття (тепла куртка, шапочка, джемпер, штанці, футболка, шорти, босоніжки, чобітки, черевички, гумові чобітки, туфлі, кеди...).

- Поміркуйте, що знадобиться нам з одягу та взуття для осінньої пори. Чому ви так думаєте?

2.2. Відгадування загадки.

Йдуть і йдуть, і йдуть дощі,
Стали мокрими кущі,
Жовкне листя, в'януть квіти,
Скрізь калюжі поналито.
І ніде не видно пташки,
Ані бджілки, ні мурашки,
Затягнули хмари просінь —
То до нас прийшла вже... (осінь).

2.3. Прочитайте народну прикмету.

Ранн.й прим.р.з.к в ж.втн. — на х.л.дну з.му.

- Різкий осінній вітер здув деякі букви — й осінь втратила одну зі своїх прикмет. Відновіть прикмету осені, подумки вимовляючи пропущені букви.

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота над текстом «В осінній час сім погод у нас» (за І. Сенченком).

4.1. Робота над заголовком твору.

4.2. Читання тексту вчителем та аналіз первинного сприйняття.

В осінній час сім погод у нас

В осінній час сім погод у нас: сіє, віє, туманіє, шумить, мете, гуде і зверху йде.

Сіє — це значить, падає дрібненький дощик, мжичить мжичка. **Віє** — ти знаєш, що — вітер. Восени йому воля, ганяє полями й дорогами. **Туманіє**: з'являються тумани, висять над землею вранці і ввечері, а то й цілий день. **Шумить**: листя восени жовкне, стає цупке, неначе з міді виковане. Налетить вітер, листя од гілок відривається, котиться по стежках, а тоді як війне, ніби мітлою мете і листя, і куряву — тільки свист у повітрі! А то ще й дощ піде. Б'є у шибки — і теж шумить за вікнами. **Гуде**: восени надворі холодно. Вітер дме у димар, як у велику трубу, і гуде там: гу-гу-гу-у! **І зверху йде**: часом дуже захолоніє, тоді дощ на сніг обернеться, сиплеться зверху. Поки до землі долетить — розтане. І знову сиплеться — зверху йде.

Одне слово-сім погод. Осінь.

За Іваном Сенченком

- Про яку пору року йдеться в оповіданні?

- Як ви розумієте зміст заголовка?

- Що допомогло авторові «побачити» восени сім погод?

4.3. Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

- Який настрій викликав у вас зміст оповідання? Чому?

- Прочитайте частину тексту, зміст якої пробудив у вас бажання дістати із шафи теплий одяг.

- Поміркуйте, про яку осінь розповів автор: ранню, золоту чи пізню.

Прочитайте слова, які підтверджують вашу думку.

- Встановіть зв'язок слів за зразком.

Зразок. $\frac{\text{Сіє}}{\text{дощик}}$.

$\frac{\text{віє}}{\dots}$, $\frac{\text{туманіє}}{\dots}$, $\frac{\text{шумить}}{\dots}$, $\frac{\text{мете}}{\dots}$, $\frac{\text{гуде}}{\dots}$,

зверху йде (сиплеться).

...

- Прочитайте встановлені зв'язки слів.

- Усно намалуйте картинку до однієї пари слів (на вибір).

5. Робота над текстом Н. Малетич «Парасолька».

5.1. Ознайомлення зі змістом твору.

5.2. Робота з методичним апаратом до твору, вміщеному на с. 59 підручника.

5.3. Виконання різнорівневих завдань з наступною їх перевіркою (с. 59).

6. Узагальнююча робота над змістом творів.

- Які примхи погоди описали І. Сенченко й Н. Малетич? До якого з прочитаних творів вам би хотілося намалювати картину? Чи знайшли своє місце сім погод у творі «Парасолька» Н. Малетич? Які почуття викликав у вас Марко? Що для вас є найбільш привабливим у поведінці хлопчика? Чому?

7. Підсумок уроку.

- З якими творами ви ознайомилися на уроці? Яке відкриття ви зробили для себе? З яким настроєм ви підете з уроку? Чому? Які поради ви можете дати один одному з огляду на осінні примхи погоди?

8. Перевірка ефективності засвоєння знань учнями з теми «Чарівна краса осінньої природи».

Перевірте себе

1. Автором вірша «Золота осінь» є:

А Роман Завадович; **Б** Катерина Перелісна; **В** Іван Сенченко.

2. Близькими за змістом є вірші:

А Романа Завадовича і Марії Стратієнко;

Б Марії Стратієнко і Катерини Перелісної;

В Катерини Перелісної і Романа Завадовича.

3. Дідусь Барволист розмалював:

А іграшки;

Б стіни;

В кленові листки.

4. «Осінь на порозі» Миколи Сладкова — це:

А казка;

Б вірш;

В оповідання.

5. Головними героями казки Анатолія Кислія «Про що розповів вітер» є:

А Андрійко, тато, вітер;

Б листя, сад, кімната;

В птахи, гнізда, балкон.

6. З хлопчиком Марком і парасолькою вас познайомила:

А Наталка Малетич; **Б** Василь Сухомлинський; **В** Марія Стратієнко.

7. «В осінній час сім погод у нас» – це розповідь Івана Сенченка про:

А осінь;

Б зиму;

В літо.

Тема. Краса осінньої природи.

Мета. Навчати дітей помічати красу природи, сприяти розвитку зв'язного мовлення, виховувати почуття прекрасного.

Дидактико-методичне забезпечення. В. Наумчук, М. Наумчук. Зошит з розвитку зв'язного мовлення. 2 клас. Різнобарвні осінні кленові листки, медіаресурси (картини осені).

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Повідомлення теми уроку.

3. Робота з медіаресурсами.

- Картини якої пори року ви бачите? Що приваблює вас цієї пори року? Чим приваблює поетів, письменників осінь?

4. Робота в «Зошиті з розвитку зв'язного мовлення».

- Сьогодні в нас особливий урок — урок краси. Будемо проводити його, мандруючи такими стежками:

1) стежиною спостережень;

2) стежиною роздумів;

3) стежиною спроб;

4) стежиною милувань красою.

- Отже, ми на стежині спостережень.

4.1. Робота над завданням 1 (с. 10).

4.2. - Нас манить стежина роздумів. Мандрувати цією стежиною нам допоможуть завдання 2, 3.

5. Читання вчителем вірша М. Пономаренко «Осінь пензлика взяла».

(Учитель читає вірш, а учні слідкують у зошиті).

5.1. Розгляд осінніх кленових листків: золотих — багряних — жовтих — палаючих.

- Що спільного в кольорах листків? Де авторка побачила такі кольори? Чи сподобався вам образ осені художниці?

6. Зупинка на стежинці спроб.

Виконання вправи 5 (с. 12).

7. Стежина милувань красою.

7.1. Виконання вправи 6.

- Ваше завдання, діти, — самостійно записати розповідь «Краса осінньої природи». У цьому вам допоможуть питання і словесна скринька, з якої ви

вибирайте найточніші, найвлучніші слова і словосполучення, які підтвердять ваше бачення краси.

7.2. Зачитування учнями записаної розповіді.

8. Підсумок уроку.

- Що незвичного сьогодні було на уроці? Яку красу вам вдалося побачити? Що найбільше приваблює вас у осені? Поміркуйте, чи можна осінньої негоди мати бадьорий настрій. Що може викликати у вас піднесений настрій?

- Вірш якої авторки вам хотілося б послухати ще раз? Чим він вас привабив?

Тема. Осінніми стежками.

Мета. Активізувати читацький досвід учня, вдосконалювати їх уміння орієнтуватися в структурі книжки, розвивати мовлення дітей, формувати бажання читати і розглядати книжки.

Дидактико-методичне забезпечення. Дитячі художні книжки про осінь, про природу, медіаресурси із зображенням картин осені.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Розв'язання завдань по орієнтації в книжках.

- Розгляньте уважно книжки, представлені на виставці. Як ви думаєте, про що сьогодні ми будемо говорити на уроці? (Біля дошки виставлено кілька книжок, зокрема книжки-збірки «Осіньна гра», «Голос природи» або будь-які інші, що стосуються теми уроку). Чому ви зробили такий висновок? Прочитайте назви книжок. Чи вказано на обкладинках ім'я та прізвище автора? Як ви вважаєте, про що йдеться в кожній книжці? Чому ви так думаєте? Чи можна за обкладинкою визначити скільки творів у кожній книжці? Яка зі сторінок книжки допоможе вам дати правильну відповідь?

- Поміркуйте, куди можуть привести осінні стежки. Що можна побачити довкола? Чи доводилося вам мандрувати осінніми стежками? Що вас найбільше вразило під час подорожі?

3. Читання вчителем оповідання А. Волкової «Дарунки лісу» (з книжки «Голос природи». Якщо немає саме цієї книжки, можна замінити на іншу та вибрати інший твір).

Дарунки лісу

Осіній ліс приваблює не лише красою, а й своїми дарунками. Чого тут тільки не знайдеш восени! Справжня комора природи.

Під ніжними променями сонечка блищить чорна бузина, розчервонілися соковиті плоди барбарису, калини, шипшини...

Синьо-сизі ягідки глоду на початку осені дуже терпкі. Як тільки вдарить перший мороз, стануть вони солодкими і смачними.

У вересні досягають горіхи на ліщині, збирають їх білочки й борсуки, бурундуки й ведмеді. Охоче ласують ними дорослі й діти.

Дарунки ліс розкидав і під ногами. Нахились — у глибині заростей натрапиш на сімейку груздів, таких м'ясистих, запашних. У теплі вологі осінні дні

зустрінуться ще й білий гриб, рижики і маслюки. Ось сімейка лисичок зовсім не криється від людей. Бери — скільки хочеш! Стоять на товстеньких ніжках підберезники й красноголовці. Поряд з кущиком бузини дуже багато різнобарвних сиріжок: блідо-фіолетових, жовтуватих і червонястих. Зверху всі різні, а знизу однаково білі.

Трохи пізніше на березових пеньках і поблизу від них зустрінуться гриби опеньки. Ростуть вони цілими родинами. Кожен у цяточках, ніби засмаг на осінньому сонечку.

Повними кошиками своїх багатств зустрічає нас ліс. Тож і ми повинні завжди пам'ятати, що можна брати в лісі гриби, ягоди, горіхи, квіти, не руйнуючи при цьому грибниць, не ламаючи гілок, не знищуючи коріння, щоб ці рослини змогли відновитися знову, щоб дерева і кущі давали влітку прохолоду, а взимку затримали сніг і захистили землю від морозів.

Алла Волкова

4. Бесіда-роздуми про прослухане оповідання.

- Куди привели нас осінні стежки? Чим привабливий ліс восени? Хто нам про це розповів? (Алла Волкова). Як називається оповідання, яке ви слухали? Які бажання виникли у вас, слухаючи твір? Від чого застерігає авторка відвідувачів лісу? Як ви і кожна людина взагалі має ставитися до природи?

5. Самостійне знайомство учнів з новою книжкою, яку будуть читати.

(Учням родаються книжки-колективки «Осілля гра». Якщо вони відсутні, то вчитель може замінити іншими. Однак один екземпляр книжки має бути у вчителя, а твір, який читатимуть учні, роздрукований).

6. Читання учнями названого вчителем твору мовчки. (Під час самостійного знайомства з книжкою вчитель записує назву твору, який діти читатимуть, на дошці, наприклад Микола Сингаївський «Осілля гра»).

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

7. Вияв і оцінка якості самостійного читання-розгляду книжки.

- Яку книжку ви розглядали і читали? З яким оповіданням ознайомилися? Що довідалися про книжку до читання оповідання? Як ви шукали оповідання? (За змістом, гортаючи книжку...). Де відбувається подія, описана у творі? Хто вам про неї розповів? (Микола Сингаївський). Про що автор вам розповів?

- Розгляньте картини осені. Що об'єднує ці картини з оповіданням, яке ви читали?

- Познайомтеся із записом на дошці. Підготуйте розповідь про книжку за планом-схемою:

1. Я познайомився/познайомилася з книжкою...
2. Вона містить оповідання (вірші...)
3. Я прочитав/прочитала... Його автор...

4. У творі розповідається про...

5. Найбільше мені сподобалося...

6. Я рекомендую своїй сестричці (братикові, друзям) познайомитися з цією книжкою тому, що...

(Діти розповідають про книжку).

- Пофантазуйте! Уявіть себе художником-ілюстратором. Яку обкладинку створили б ви? Пам'ятайте, що малюнок на обкладинці і назва книжки допомагають будь-якому читачеві орієнтовно визначити, про що (кого) розповідається в книжці. (Учні висловлюють свої думки).

8. Рекомендації до позаурочної діяльності з книжкою на наступний тиждень.

- Пошукайте на книжковій полиці в класі чи вдома книжки, які допоможуть вам побачити красу природи. Розгляньте книжки і спробуйте знайти для себе інформацію про чарівний світ природи та прочитати її.

Тема. Перевір себе (2 год).

Мета. Узагальнити знання учнів про прикмети осені та її красу; формувати вміння слухати й відтворювати прослухане, сприяти розвитку мовлення, спонукати дітей дотримуватися культури запису.

Дидактико-методичне забезпечення. В. Наумчук, М. Наумчук. Зошит з української мови та читання. 2 клас. Частина 1.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Повідомлення теми уроку.

3. Робота учнів з матеріалами зошита.

3.1. Читання оповідання В. Сухомлинського «Як починається осінь» та аналіз його змісту за запитаннями, вміщеними в кінці твору.

3.2. Виконання завдань 2, 3.

Фізкультхвилинка

3.3. Виконання завдань 4, 5 (усно), 6 (слова-відгадки: ім'я, бур'яни, комп'ютер; бу-р'яни, бур'я – ни; ко – мп'ютер, ком – п'ютер, комп' – ютер, комп'ю – тер; 7 (сім'я –

●	—	●
---	---	---

), 8 та їх самоперевірка).

4. Самостійна робота учнів «Перевір свої досягнення» (с. 18, 19).

5. Аудіювання. Ніна Кадесюк «Журавель».

5.1. Слухання твору.

5.2. Тестова перевірка ефективності сприйняття змісту твору.

6. Письмо з пам'яті (на час).

6.1. Заучування тексту зі слів учителя.

Тихо осінь ходить гаєм,

Ліс довкола аж горить.

Ясен листя осипає.

Дуб нахмурений стоїть.

Н. Приходько

(Можна використати малюнкове письмо, щоб учні швидше запам'ятали рядки вірша: осінь...).

6.2. Запис з пам'яті віршованих рядків.

7. Підсумки уроку.

- Чи всі завдання ви виконали? Які з них вам було легко розв'язувати? Що викликало труднощі? Як ви оціните свої досягнення? Над чим ще треба працювати?

КОРИСТУЄМОСЯ АЛФАВІТОМ. ДИВОСВІТ ДИТИНСТВА

УКРАЇНЬСЬКА МОВА

Тема. Користуємося алфавітом (2 год.)

Мета. Допомогти дітям усвідомити значущість алфавіту в житті людини, розвивати логічне мислення, виховувати любов до рідного слова.

Дидактико-методичне забезпечення. Таблиця «Алфавіт», світлини міста, малюнок барвінку.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

- 2.1. Робота з таблицею «Алфавіт»

- Роздивіться знаки загадкові:

Тридцять три їх в українській мові.

Служать вірно людям сотні літ

Азбука, абетка, алфавіт.

Л. Голота

- Прочитайте алфавіт.

- 2.2. Повідомлення теми уроку.

3. Актуалізація знань учнів про алфавіт.

- 3.1. Робота в групах (виконання вправи 1).

- Скільки літер в українському алфавіті? Які звуки позначають на письмі букви? Яка з букв лише пом'якшує вимову попереднього приголосного звука? Скільки букв позначають голосні звуки? Назвіть їх. Скільки букв позначають приголосні звуки? Назвіть приголосні звуки у слові **школярі; Україна**.

- 3.2. Цікаве про букви. (Виконання вправи 2).

- 3.3. Гра «Склади слово».

- Утворіть слова з поданих літер. **К, н, г, и, а** (книга); **м, в, о, а** (мова); **б, а, к, у, в** (буква); **с, о, л, в, а** (слова).

- 3.4. **Каліграфічна** хвилинка: **Сс, Хх, Оо, Юл**.

4. Робота з підручником.

- 4.1. Колективне виконання вправи 3.

(Спільні ознаки слів **абетка, азбука, алфавіт**: 1) однакове значення; 2) починаються з літери **а**; 3) трискладові слова).

Фізкультхвилинка

4.2. Самостійна робота.

Виконання вправ 4, 5 та їх перевірка.

5. Робота над вимовою та написанням слова **диктант**.

- На сторінці в рамочці надруковане слово, вимову і написання якого ви маєте запам'ятати. Прочитайте слово. Скільки складів у слові? Який склад наголошений? Назвіть ненаголошений голосний звук ([и]). Запам'ятайте: у слові **диктант** завжди після «д» пишуть «и». Скільки букв у слові? Назвіть букви.

6. Виконання вправ 7, 8 з наступною їх перевіркою.

7. Лексична гра «Словотворці».

7.1. Читання слів-карток **барвінок**, **Харків** та розгляд зображень квітки і міста.

- Прочитайте слово **барвінок**. Скільки складів у слові? Назвіть наголошений склад, ненаголошені склади. Чи є м'який приголосний звук? ([в']). Поміркуйте, чи розташовані букви, що означають голосні звуки, за алфавітом. Утворіть п'ять односкладових і п'ять двоскладових слів із букв слова **барвінок** (рак, бак, бік, рік, вік... кіно, коні, ріка, кора, нора...).

- Прочитайте слово **Харків**.

- Чому слово написано з великої літери? Що ви знаєте про це місто?

(Довідка для вчителя, інформацію якої можна використати під час розповіді про місто).

Харків — друге за чисельністю населення місто України, яке з січня 1920 р. до червня 1934 р. було столицею України, — тому донині в народі його називають першою столицею.

Харкову понад 370 років.

Центральний майдан Харкова — майдан Свободи — є найбільшим в Україні, другим за величиною в Європі та одинадцятим — у світі. Планування площі розпочалося 1923 р., а вимощено її було протягом 1930-1931 рр.

На місці Харкова за часів Русі-України розташовувалося давнє місто Донець. Назва міста, найімовірніше, походить від назви річки Харків. За іншими версіями, в основі лежить ім'я засновника поселення — козака Харитона (Харка) або козака Івана Каркача (Харкача), згаданого в першому списку мешканців.)

- Поділіть слово **Харків** на склади. Назвіть наголошений склад. Як ви перенесете слово з рядка в рядок? (Ха – рків, Хар – ків).

- Утворіть з букв слова **Харків** назву міста, розташованого на Закарпатті (Рахів); три імені дівчаток (Іра, Віра, Кіра); назву водойми (ріка); проміжок часу (рік, вік)...

8. Робота з підручником. Виконання вправ 9–14 (с. 62–63).

9. Підсумок уроку.

- Що зацікавило вас на уроці? Як ви думаєте, для чого потрібний алфавіт? Де ви вперше почули про азбуку? Хто з вас може розповісти абетку напам'ять? Давайте вивчимо напам'ять «Абетку-лічилку» Л. Голоти.

А, Бе, Ве, Ге, Ге, Де, Е —
Ось вже перша сімка є.
Є — не сім, а вісім! —
Сперечались **Же, Зе, И** —
Далі пісеньку вели.
І — мирило **Їх**, а **іЙ** —
В шапочці стоїть новій.
Ка, еЛ, еМ, еН, О, Пе, еР
Разом ходять відтепер.
еС — свистало, **Те** — товклось,
У, еФ, Ха, Це, Че здалось:
Ша і Ща в гурті зівак
Загубили **ь** (м'який знак).
Ю і Я не вийшли з гри:
— Всі ми тут, нас — тридцять три!

ЧИТАННЯ

Тема. Добре роби — буде добре й тобі.

Матеріал до уроку. М. Чумарна «Добра порада».

Мета. Розвивати діалогічне мовлення учнів, формувати навички свідомого й правильного читання, виховувати культуру поведінки та здійснювати самооцінку.

Дидактико-методичне забезпечення. Медіаресурси із зображенням різних ситуацій поведінки людей.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Робота з медіаресурсами.

- Розгляньте уважно зображення на екрані. Чи траплялося вам бачити щось подібне у житті? Як треба себе поводити в транспорті, коли ви сидите, а поруч стоять старші люди; на пішохідному переході, коли ви опинилися поруч із незрячою людиною; на дитячому майданчику, коли побачите малюка, який не може самостійно піднятися на гірку?..

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота над текстом М. Чумарної «Добра порада».

4.1. Мотивація навчальної діяльності.

4.2. Читання тексту учнями мовчки.

4.3. Перевірка первинного сприйняття змісту твору.

- З яким твором ви познайомилися? Хто його автор? Коли відбувається подія, описана у творі? Назвіть дійових осіб. Що ви дізналися про них? Які елементи казковості ви помітили, читаючи твір?

Фізкультхвилинка

4.4. Повторне читання тексту за частинами в групах.

1 гр. — Прочитайте першу частину твору. Поміркуйте, хто розповів вам про гномака та його пораду, і підготуйтеся прочитати текст в особах.

2 гр. — Прочитайте другу частину твору. Підготуйтеся висловити свої враження від історії Оксанки.

4.5. Перевірка ефективності виконання завдань.

4.6. Робота з методичним апаратом до твору.

Розгляд та аналіз змісту малюнка.

Відповіді на запитання, вміщені в кінці тексту.

Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

5. Узагальнююча бесіда за змістом твору.

- Як ви думаєте, діти, про що хотіла розповісти нам авторка? Про що ви думали, коли читали твір? Чи можна будь-якій людині спонукати себе до хороших справ? Про які свої хороші вчинки можете розповісти ви?

6. Підсумок уроку.

- З яким твором ви працювали сьогодні на уроці? Хто з героїв вам сподобався і чим? Що хотілося б вам запозичити собі? Які добрі поради ви могли б дати своїм друзям?

Тема. Подарунок від бабусі.

Матеріал до уроку. М. Богуславський «Ліки від простуди».

Мета. Розвивати монологічне мовлення учнів, формувати навички свідомого, правильного і швидкого читання, пробуджувати бажання загартовуватися і бути здоровим.

Дидактико-методичне забезпечення. Зображення спортивного інвентарю: гантелі, обруч, скакалка, гімнастична палиця, м'яч, кеглі, еспандер...

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Підготовча робота до сприйняття змісту твору М. Богуславського «Ліки від простуди».

2.1. Розгляд спортивного інвентарю.

- Чи знаєте ви, що це за предмети? З якою метою і хто їх використовує? У яких видах спорту можна використовувати зображений інвентар? Хто з вас має вдома спортивний інвентар? Хто з членів родини ним користується? Поміркуйте: заняття спортом зміцнює здоров'я людини? А як ще можна зміцнити своє здоров'я? Розкажіть.

2.2. Лексико-орфоепічна робота.

Читання слів, записаних на дошці. **Найулюбленіше, варення, покуштувати, почастивала, фіззарядка, обливуюся, простуджувався.**

2.3. Лексико-семантична робота.

- Поясніть значення слів, замінивши їх на інші, близькі за значенням:

почастивала (пригостила);

покуштувати (спробувати на смак);

простуджувався (прокидався).

3. Робота над текстом М. Богуславського «Ліки від простуди».

3.1. Читання тексту учнями мовчки.

3.2. Аналіз первинного сприйняття змісту твору.

- Про який спосіб зміцнення і збереження здоров'я ви дізналися, прочитавши оповідання? Що спонукало хлопчика робити фіззарядку? Розкажіть, які ще смачні ліки від застуди ви знаєте.

3.3. Повторне читання оповідання учнями вголос за завданням учителя.

3.4. Робота з методичним апаратом до твору (відповіді на запитання, виконання різнорівневих завдань, робота над змістом малюнка).

4. Узагальнююча робота над змістом твору.

- Поміркуйте, з якою метою автор написав це оповідання. Чи спонукає вас прочитане займатися спортом, фіззарядкою? Яка головна думка оповідання?

5. Підсумок уроку.

- Поміркуйте, яка цінність (важливість) прочитаного оповідання. З ким би вам хотілося поділитися своїми враженнями? Поясніть, як ви розумієте висловлювання: «Здоров'я — найбільший скарб»; «Найбільше щастя в житті — здоров'я»; «Здоров'я — всьому голова». Що спільного у приказках?

Тема. Користуємося алфавітом у роботі зі словниками (3 год).

Мета. Допомогти учням усвідомити значущість алфавіту при укладанні словників, навчати користуватися алфавітом при пошуку необхідного слова, розширювати уявлення дітей про розмаїття словників та їх призначення, формувати культуру писемного мовлення.

Дидактико-методичне забезпечення. Різні види словників, предметні малюнки дерев, птахів...

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Мотивація навчальної діяльності.

2.1. Розгляд словників для учнів 1–4 класів (на другому уроці — енциклопедичні словники, на третьому — різні словники для школярів).

- Як ви думаєте, для чого людині потрібні словники? У кого з вас є словники? Хто пам'ятає, як їх називають?

2.2. Розгляд ілюстрацій обкладинок словників (вправа 1, с. 63).

3. **Каліграфічна** хвилинка.

Написання літер: **Бб, Вв, Жж** (1 урок); **Єє, Жж, Зз** (2 урок); **Фр, Юн, Яя** (3 урок).

4. Робота з підручником. Колективне виконання вправи 2.

Фізкультхвилинка

5. Лексична гра «Утвори нові слова з букв запропонованого».

5.1. Розгляд предметних зображень дерев: **тополя, береза** (1 урок); птахів: **жайворонок, ластівка** (2 урок).

5.2. Утворення нових слів.

- З букв слова **тополя** утворіть імена діток (Толя, Поля, Оля). Запишіть імена за алфавітом.

- З букв слова **береза** утворіть будь-які слова (бере, забере, ера, раб, бар, раз, ар...).

- З букв слова **жайворонок** утворіть два трискладових слова (ворона, корона; чотири — двоскладових слова (ранок, кора, нора, район); три — односкладових слова (йорж, жар, кран).

- З букв слова **ластівка** утворіть десять односкладових слів (кіт, сік, ліс, квас, стіл, клас, скат, став (водойма, дія), вік, лак). Які ще можна утворити слова? (Каса, сітка, ласка, вістка, латка).

6. Узагальнення.

- Поміркуйте, якщо би ми подивилися у словник з метою перевірки розташування та написання таких слів, як **берéза, топóля, лáстівка, жáйворонок**, яке слово трапилося би нам першим? А другим, третім, четвертим? Чому ви так думаєте?

7. Виконання вправи 3.

- Прочитайте завдання до вправи.

(Учні виконують усі завдання і додатково з тексту вірша виписують двоскладові слова, розставляючи в них наголоси: любіть красу́ мови, за́пах, кві́тка, ніжна, степі́в).

8. Робота з підручником.

Виконання вправ 4–7 (2 урок); 8–11 (3 урок).

9. Робота над вимовою та написанням слова **календа́р**.

10. Творче завдання.

- Поміркуйте, що означає кожне зі слів: **квартира, хата, оселя, житло, дім, будинок, помешкання**.

- Розташуйте слова за алфавітом і запишіть їх. Написання якого двоскладового слова необхідно перевірити за словником?

11. Підсумок уроку.

- З якими словниками ви познайомилися? Який зі словників навчає бути грамотним/грамотною на письмі? Чи запам'ятали ви назву словника, який навчає правильно вимовляти кожне слово? Які словники необхідно мати кожній родині? Чому? Як розташовуються слова в будь-якому словнику? При пошуку слова у словнику ви повинні орієнтуватися на першу літеру. А за якої умови — на другу, третю букву? Наведіть приклади таких слів.

12. Виконання завдання «Перевірте себе».

1. Заповніть пропуск у реченні.

В українському алфавіті _____ букви.

2. Для позначення голосних звуків використовують букви _____.

3. В українській мові знак м'якшення не позначає звука:

А так; **Б** ні; **В** інколи.

4. Назвіть з пам'яті за алфавітом перших десять букв, що позначають приголосні звуки.

5. Прізвища учнів у класному журналі записують:

А за алфавітом;

Б у довільному порядку;

В спочатку прізвища хлопчиків, а потім — дівчаток.

6. У навчальних словниках слова розміщені:

А за алфавітом; **Б** у довільному порядку; **В** за темами.

ЧИТАННЯ

Тема. Корисні поради.

Матеріал до уроку. П. Влодек «Як гукнеш, так і відгукнеться», О. Чертова «Дениско, котрий не любив чистити зуби».

Мета. Розвивати усне мовлення учнів, інтерес до природних явищ; сприяти вихованню самостійності; удосконалювати навички читання.

Дидактико-методичне забезпечення. Таблиці для розширення кута зору під час читання, предметне зображення засобів гігієни по догляду за зубами.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Підготовчі вправи до читання.

2.1. Вступне слово вчителя про необхідність вправлятися у свідомому, швидкому, правильному читанні.

2.2. Робота з таблицями.

- Прочитайте у кожному рядку слово, групу слів, речення.

Малий Степанко прийшов Якийсь хлопчик із сусідньої гори перекривляє його.	Таблиця 1
Посміхнулась Піди на гору Я тебе люблю.	Таблиця 2
Степанко На іншу гору Повертається додому радісний і каже, що хлопчик любить його.	Таблиця 3

- Чи здогадалися ви, про кого може розповідатися у творі? Прочитані словосполучення, речення дають можливість зрозуміти, про яке природне явище не знав Степанко? (Учитель уточнює або розповідає про те, що таке луна (відлуння)).

3. Мотивація навчальної діяльності учнів. Повідомлення теми уроку.

- Сьогодні на уроці ви дізнаєтеся про дивні ситуації, які можуть траплятися з кожним із нас. Про них вам розкажуть автори П. Влодек і О. Чертова.

4. Робота над текстом П. Влодека «Як гукнеш, так і відгукнеться».

4.1. Самостійне читання твору учнями мовчки.

4.2. Перевірка первинного сприйняття змісту твору.

- Яким ви собі уявляли Степанка, читаючи оповідання? Що змінилося у настрої хлопчика після маминої поради?

4.3. Робота з методичним апаратом до твору: аналіз змісту малюнка; відповіді на запитання, вміщені в кінці тексту; виконання різнорівневих завдань.

4.4. Узагальнююча робота над текстом.

- Що найбільше сподобалося в оповіданні? Чим вас вразив Степанко? На вашу думку, він зрозумів, що таке луна? Які рядки в оповіданні розкривають основну думку? Прочитайте їх. Наведіть приклади з вашого життя, коли на добро віддячують добром.

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

5. Розгляд предметних зображень засобів гігієни по догляду за зубами.

З'ясовується призначення кожного предмета, де діти почерпнули цю інформацію, як самі використовують засоби гігієни та дотримуються її.

6. Робота над текстом О. Чертової «Дениско, котрий не любив чистити зуби».

6.1. Робота над заголовком.

- Ви, дітки, познайомитеся з оповіданням, якому авторка дала таку назву: «Дениско, котрий не любив чистити зуби». Як ви думаєте, про людину якого віку авторка розповість вам? Чому ви так думаєте? Що не любив робити хлопчик? І до яких наслідків це призвело, ви довідаєтеся, коли прослухаєте оповідання.

6.2. Читання вчителем оповідання «Дениско, який не любив чистити зуби».

Дениско, котрий не любив чистити зуби

Дениско чистити зуби не любив. Стоїть у ванній, надується, як повітряна кулька, щітку пальцем від себе відпихує:

— Не бу-у-уду!

Мама його умовляла, як могла, — нічого не допомагає!

— Ну, як хочеш, — каже мама, — можеш взагалі ніколи зуби не чистити! Тільки знай, що в роті в тебе будуть жити мікроби і різні шкідливі бактерії!

— Ну і нехай собі живуть! — сміється Дениско.

Узяв зубну щітку і жбурнув її в найтемніший куток. Цілий день Дениско гуляв, веселився. Увечері додому прийшов, повечеряв, підвівся з-за столу. Мама нічого про те, що чистити зуби потрібно перед сном, не каже, а Дениско і радий. Пішов у спальню, ліг у ліжко і заснув міцним сном.

І сниться Денискові дивний сон. Начебто бачить він, як його зуби між собою розмовляють.

— От лихо, — каже перший зуб, — знову на ніч не почистили, от-от бактерії з мікробами наскочать!

— Ясна річ, що наскочать! — погоджується другий зуб. — От подивися, скільки їжі для них залишили!

— Та вже ж, — підключився до розмови третій зуб, — чого-чого, а їжі для мікробів тут повно! Ось тобі і шоколад, і цукор.

— А в мене ще з обіду все, чого забажаєш, є, — звідкись із глибини поскаржився зуб.

— А мене вже карієс точить, от-от, гляди, розгризе на дрібні шматочки! Отоді цей хлопчисько і зрозуміє, коли ми всі хворіти будемо, що зуби чистити обов'язково потрібно! — сказав найперший зуб.

— Він-то, може, й зрозуміє, — зітхнув той, котрий збирався розвалитися, — але нас уже ніхто не поверне, навіть якщо пломбу поставлять, користі мало!

— Знаєте що? — раптом пошепки сказав найменший зуб, він зовсім недавно виріс, і йому дуже не хотілося, щоб його з'їв карієс. — А давайте усі разом втечемо!

— Будемо жити на волі! Треба — помився! Треба — почистився! Ніяких бактерій! Ніякого карієсу! Ніякого хлопчиська! — закричали всі разом.

Тієї ж миті зуби знялися зі своїх місць...

— Гей, ви! Зачекайте! А як же я?! — щосили закричав Дениско.

— Ну, це тобі вирішувати! — відповіли йому.

— Раніше треба було думати, — пробурмотів зуб, якого погриз карієс. — Ти навіть до зубного лікаря не ходив!

— Я ходив! — обурився Дениско.

— Знаємо, як ти ходив! Двом лікарям руки покусав і кричав так, що всі навколо оглухли, напевно. Нема про що нам більше розмовляти. Щасливо залишатися! — І зуби втекли.

Переляканий Денис кинувся до дзеркала, відкрив рота, але зубів у роті не було. А замість них сиділи там страшненькі чорненькі монстрики.

— Ви хто такі? — злякано запитав Дениско.

— Ми бактерії і мікроби. Що, не впізнав? А ти чого рота роззявив, ану закрій хутко, а то тут протяг!

— Мамо! Матусю! — закричав Дениско і... прокинувся.

Над ним схилилася мама.

— Що трапилося, синку? Тобі наснилося щось страшне? — запитала мама.

Дениско нічого не відповів. Він підхопився з ліжка і мерщій кинувся до дзеркала. Коли Дениско переконався, що всі зуби на своїх місцях, він побіг у ванну, знайшов свою щітку й відразу ж почав чистити зуби.

— Синку, що з тобою? — здивувалася мама. — Чому такі зміни?

— Усе добре, — сказав Дениско з повним ротом піни. — Підемо сьогодні до зубного лікаря. У мене один зуб незабаром зовсім з'їсть карієс, а йому це дуже не подобається.

— Кому не подобається, зубові? — не зрозуміла мама.

— Так, тепер я це точно знаю. І ще купимо мені багато зубних щіток, добре?

Звичайно ж, мама погодилася. А Дениско тепер чистить зуби як слід. І зубного лікаря він зовсім не боїться, тому що знає, як це погано посваритися з зубами!

Олеся Чертова

6.3. Аналіз змісту прослуханого твору.

- Як ви думаєте, що спонукало авторку написати оповідання про Дениска?

- Чого не любив робити хлопчик?

- Як мама намагалася переконати сина щодня чистити зуби?

- До кого Дениско захотів піти, прокинувшись зі сну?

- Чи правильно чинив Дениско, відмовляючись чистити зуби? Якою була його поведінка? Розкажіть, як про це розповіла авторка.

- Розкажіть, який сон приснився хлопчикові. Який із епізодів сну вразив вас найбільше? Розкажіть про це.

- Розкажіть, які зміни відбулися в поведінці Дениска після пробудження. А як ви доглядаєте за зубами? Дайте пораду своїм друзям, як треба доглядати за зубами. Обґрунтуйте свою думку.

6.4. Узагальнююча робота над змістом твору.

- Чи усвідомив Дениско свою поведінку? Що на нього вплинуло? Який висновок ви зробили для себе? Поміркуйте, яка основна думка оповідання.

7. Підсумок уроку.

- З якими оповіданнями ви познайомилися на уроці? Якими порадами ви скористаєтеся для себе? Що рекомендуватимете іншим? Твори якого автора вам би хотілося прочитати ще? З якого твору ці слова: «Проявимо любов до інших — і вони відплатять нам тим самим.»?

Тема. Світ дитинства.

Матеріал до уроку. М. Чумарна «Чого на світі не буває?», Б. Вовк «Бережіть воду», І. Сенченко «Хліб святий».

Мета. Розвивати мовлення та уяву дітей, вміння правильно інтонувати діалоги, передаючи настрої та характери дійових осіб, виховувати в учнів бережливе ставлення до загальнолюдських цінностей.

Дидактико-методичне забезпечення. Медіаресурси із зображенням води, хліба, картин природи.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Підготовка учнів до сприймання змісту творів, з якими вони ознайомляться на уроці.

2.1. - Поміркуйте, в яких випадках можна вживати слова, які характеризують людину: **дбайливий/а, бережливий/а, шанобливий/а, вихований/а, слухняний/а, розуміючий/а, мрійливий/а.**

2.2. Лексико-семантична робота.

- Поясніть, як ви розумієте значення таких слів і словосполучень, як **печёрка, таємниця, невпинна цівка води, вода ледь цідиться, приголубити.**

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота над змістом оповідання М. Чумарної «Чого на світі не буває?».

4.1. Читання заголовка «Чого на світі не буває?».

- Пофантазуйте, дайте відповідь на запитання заголовка. (Діти висловлюють свої думки). — А як міркує про це авторка, ви дізнаєтеся, коли познайомитеся з оповіданням М. Чумарної.

4.2. Читання твору одним-двома учнями вголос (інші — сліdkують за підручником).

4.3. Відповіді на запитання, вміщені в кінці твору.

- Від імені кого веде розповідь авторка? Хто з героїв твору вам уже знайомий? Де ви з ними познайомилися вперше? Яким ви собі уявили гномика, прочитавши твір?

4.4. Виконання різнорівневих завдань.

4.5. Узагальнююча робота над змістом твору.

- До якої поради, думок дівчинки ви прислухаєтеся? Чому? Яка основна думка твору? Розкажіть, як ви розумієте зміст останнього речення.

Фізкультхвилинка

5. Робота над змістом оповідання Б. Вовка «Бережіть воду».

5.1. Читання учнями мовчки твору.

5.2. Перевірка сприйняття змісту.

- Хто головні герої твору? Як звали діток? Кого з них можна охарактеризувати як бережливу, шанобливу людину? Хто з героїв слухняний, розуміючий? Чи траплялася з вами описана ситуація? Чому треба берегти воду?

5.3. Робота з різнорівневими завданнями та їх перевірка.

5.4. Аналіз змісту малюнка.

5.5. Діалогічне читання з дотриманням інтонації та рис характеру головних героїв.

Танцювальна фізкультхвилинка

6. Ознайомлення учнів зі змістом оповідання І. Сенченка «Хліб святий».

- Діти, послухайте оповідання І. Сенченка «Хліб святий» і підготуйте відповідь на запитання: Чому хліб називають святим?

(Учитель читає твір, а потім діти відповідають на запитання).

Хліб святий

Принесла бабуся хліб із магазину. Катруся була не голодна. Покуштувала і аж ніс зморщила:

— Фе, який поганий!

Бабуся розсердилася і почала навчати внучку:

— Так ніколи не можна говорити на хліб. Коли він чомусь не подобається, кажуть: «Хліб так негарно випечений...».

— А Юрко теж не шанує хліба, — насупилася Катруся. — Не доїв надворі кусочка і кинув на землю. Потім із Сергієм почали його футболити...

— Ой, як негарно! — розгнівалася бабуся. І сказала внучці: — І сама ніколи так не роби, і Юркові не дозволяй. Не доїла — у хлібницю поклади, пізніше доїси. А коли хтось кине на землю — накажи підібрати. Топтати хліб не можна. Хліб дає людям життя. Без хліба ж — голод, смерть.

Катруся задумалася. Потім притулилася до бабусі:

— Я більше ніколи не буду погано казати про хліб і не розкидатиму. І Юркові не дозволю. Тільки не треба сердитися на мене. Приголуб мене...

Бабуся пригорнула Катрусю до себе.

За Іваном Сенченком

6.1. Аналіз змісту прослуханого твору.

- Що бабуся принесла з магазину?

- Який вчинок Катрусі засмутив бабусю?

- Чи зрозуміла дівчинка, як треба поводитися з хлібом?

- Які поради бабуся дала Катрусі?

6.2. Розв'язання життєвих ситуацій.

- Поміркуйте, як ви вчините коли:

- ◆ хтось жбурне шматок хліба додолу;
- ◆ хтось візьме в їдальні більше хліба, ніж зможе з'їсти;
- ◆ ви побачите, що хтось залишив недоїдений хліб.

- Як ви проявите свою шану до хліба? Розкажіть про це друзям.

- Послухайте народну мудрість: «Хліб святий. Якщо він ненароком падає, то його слід підняти, поцілувати й покласти на стіл». Вона може бути доповненням до бабусиних порад? Поясніть чому ви так вважаєте.

- Як ви вважаєте, бабуся пробачила Катрусю? Придумайте продовження оповідання.

6.3. Узагальнююча робота над змістом твору.

- Поміркуйте, який заголовок із запропонованих міг би замінити авторський:

- Без хліба немає життя на землі.
- Хліб святий.
- Вчинок Катрусі.
- Шануймо хліб.

- Обґрунтуйте свій вибір.

7. Підсумок уроку.

- Що особливого вам запам'яталося з творів, з якими познайомилися на уроці? Які риси характеру вам захотілося виховати в себе? Чому? Які поради ви дасте своїм найближчим друзям, членам родини? Яку пораду хотілося б вам почути на свою адресу?

Тема. Найзаповітніша мрія.

Матеріал до уроку. В. Кухалашвілі «Коли б я був чарівником», С. Пантюк «Пан Перевертас».

Мета. Сприяти розвитку мислення і мовлення учнів, формувати навички свідомого і виразного читання, розвивати уяву, виховувати бажання творити добрі справи.

Дидактико-методичне забезпечення. Чарівна паличка (указка), малюнкове зображення чарівника.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Мотивація навчальної діяльності.

2.1. Робота з наочністю.

- Кого ви бачите на малюнку? Що допомогло вам зробити такий висновок? Кого називають чарівниками? Хто з чарівників має чарівну паличку? Звідки ви про це дізналися?

2.2. Розвиток творчої уяви учнів.

- Уявіть собі, що в мене в руках чарівна паличка. Кого вона торкнеться, той має уявити себе «чарівником» і розповісти, що б ви хотіли хорошого зробити, чого не можуть інші. (Учитель торкається плеча учня/учениці і всі слухають розповідь).

3. Повідомлення теми уроку.

- А про що мріяв Володимир Кухалашвілі, ви дізнаєтеся, прослухавши його вірш.

4. Робота над віршем В. Кухалашвілі «Коли б я був чарівником».

4.1. Читання вчителем вірша і перевірка сприйняття його змісту.

- Хто описав свої мрії у вірші? Які з його мрій вам запам'яталися? Підготуйтеся дати відповіді на запитання, вміщені в кінці вірша.

4.2. Читання вірша учнями.

- Прочитайте вірш і розкажіть, які картинки виникли у вашій уяві. (Діти читають вірш строфами і розповідають про уявлювані картинки).

4.3. Виразне читання вірша учнями.

4.4. Виконання різнорівневих завдань з наступною їх перевіркою.

4.5. Узагальнююча робота над змістом вірша.

- Як ви думаєте, в яких рядках вірша автор висловив найзаповітнішу мрію? Прочитайте їх. Чи виражають слова цих рядків головну думку вірша? Поміркуйте:

головна думка вірша може бути найзаповітнішою мрією людей нашої планети? Чому ви так думаєте?

Фізкультхвилинка

5. Робота над віршем С. Пантюка «Пан Перевертас».

5.1. Читання вірша учнями мовчки.

5.2. Відповіді на запитання, вміщеними на с. 76 підручника (2–4).

5.3. Виконання різнорівневих завдань з наступною їх перевіркою.

5.4. Розвиток творчої уяви учнів.

- Уявіть собі, що пан Перевертас зустрівся з вами. Що незвичного ви побачили в його зовнішньому вигляді? Що вразило вас у його поведінці? Хотілося б вам, щоб пан Перевертас був найкращим другом? Чому? Яку пораду ви дали б панові Перевертасу?

6. Підсумок уроку.

- Які вірші ви читали на уроці? Хто з авторів спонукав вас мріяти, творити добро? Які риси характеру й поведінки показав С. Пантюк в імені головного героя вірша? Чи траплялися у вашому житті випадки, коли вас називали чарівником? А Перевертасом? За яких обставин? Поміркуйте, чи стосуються рядки: «Живи і мрій, добро звершай, та нагород за це не вимагай...» теми сьогоднішнього уроку. Чому ви так думаєте?

7. Виконання завдання «Перевірте себе».

1. Як називається оповідання, в якому авторка дала таку пораду: «А ви спробуйте вранці з усіма вітатися — тільки очима та посмішкою...»?

2. В оповіданні Миколи Богуславського «Ліки від простуди» бабуся прислала онукові:

А теплі шкарпетки; **Б** малинове варення; **В** в'язану шапочку.

3. Пригадайте і розкажіть, про що йдеться в оповіданні Петра Влодека «Як гукнеш, так і відгукнеться».

4. «Від добрих і світлих думок у світі стане світліше й добріше», — сказала, прокинувшись вранці:

А дівчинка; **Б** дідусь; **В** гномик.

5. Страшний сон про зуби приснився:

А Денискові; **Б** мамі; **В** лікарю.

6. Головних героїв оповідання Бориса Вовка «Бережіть воду» звали:

А Миколка і Ніна; **Б** Софійка і Сергійко; **В** Іринка і Михайлик.

7. Пригадайте, яке оповідання написав Іван Сенченко. Чого навчала Катруся її бабуся?

8. Вірш Володимира Кухалашвілі «Коли б я був чарівником» розповідає про:

А дитинство; **Б** мрії автора; **В** бажання дітей.

9. Сергій Пантюк назвав головного героя свого вірша:

А Незнайком; **Б** паном Перевертасом; **В** Неумійком.

Тема. Вчимося слухати.

Мета. Активізувати читацьку пам'ять учнів, розвивати вміння оцінювати себе, сприяти розвитку мовлення, формувати вміння формулювати питання, виховувати шанобливе ставлення до співрозмовника.

Дидактико-методичне забезпечення. В. Наумчук, М. Наумчук. Зошит з розвитку зв'язного мовлення. 2 клас.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Повідомлення теми уроку.

3. Робота в «Зошиті з розвитку зв'язного мовлення».

3.1. Виконання завдань 1, 2.

4. Самооцінка вміння слухати.

4.1. Учитель читає завдання 3, учні свої відповіді оцінюють відповідними балами.

4.2. Зачитування результатів самооцінки вміння слухати.

4.3. Читання учнями порад та аналіз їх змісту (завдання 3).

5. Опрацювання завдання 4 (усно) під керівництвом учителя.

6. Бесіда.

- Чи часто трапляється вам можливість запитувати когось про що-небудь або кого-небудь? Як ви це робите? Чи вживаєте слова ввічливості? Про що найчастіше запитуєте батьків, друзів? Чи приходиться вам ставити запитання вчителю? Які саме? (Учитель вислуховує відповіді дітей, виправляє неточності у формулюванні запитань і допомагає правильно їх ставити співрозмовнику).

Фізкультхвилинка

7. Самостійне виконання завдань 5, 6 та їх перевірка.

8. Читання вчителем тексту Г. Малик «Чому папуга не навчився розмовляти».

9. Перевірка вміння слухати текст за запитаннями, вміщеними в зошиті, та запис відповіді на останнє запитання.

10. Підсумок уроку.

- Виконання яких завдань викликало у вас бажання працювати з ними? Чи хочеться вам перечитати або прослухати казки, малюнки до яких ви намагалися «озвучити»? Які саме? Чи задоволені ви власною самооцінкою вміння слухати? Чому? Які зауваження ви могли б отримати від співрозмовника? За що самі себе можете похвалити? У чому полягає відмінність між словами «слухати» і «чути»? Що ви порадили б своїм близьким, коли навчали б їх слухати?